

Anul XIII
45 (445)
Sâmbătă
7 noiembrie
1970
8 pagini
1 leu

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Consternanta problemă

in fiecare săptămână
marin preda
răspunde la o întrebare

Când facem cunoștință cu cineva, oare se tocesc vreodată astfel de întrebări: De unde sînteți? Din ce oraș? Ce meserie aveți? Ce vinuri, sau pomi, sau alte roade ale pămîntului cresc pe acolo? Cum sînt oamenii: vrednici, vorbăreți, petrecăreți, posomorîți, tăcuți? Moravurile sînt blinde? Dar femeile cum sînt? Fetele sînt frumoase? Ce oameni de seamă aveți? Aveți medic buni? Oamenii trăiesc mai mult sau mai puțin ca în alte părți?

Dorința e nu numai de a se informa, ci de a găsi ceva comun, și într-adevăr această dorință nu întrezise să fie satisfăcută: descoperim că am fost în același liceu sau facultate, sau în același regiment, și că avem, prin soțiile sau rudele noastre sau prietenii noștri cunoștințe comune, despre care, vorbind din unghiuri noi de vedere, descoperim lucruri neștiute, revelatoare, pe care nu ni le-am fi putut niciodată imagina în strînsă legătură cu ele. Astfel ceea ce e omenesc în noi se lărgeste sporind în suprafață și în adîncime. Devenim mai bogați nu pentru că ne-am sporit cercul cunoștințelor, ci pentru că așa cum ni se întimplă într-o galerie, putem trece dincolo de anumite întrebări cărora nu le găseam răspuns, sau ni se dărim niște răspunsuri în care crezusem. Cine din noi nu cunoaște și nu admiră pe acei oameni care în orice oraș s-ar da jos, îi vezi cum la primul colț de stradă întîlnesc pe cineva cunoscut sau care cunoaște pe cineva cunoscut și începe de îndată să stabilească cu el legături, care nu o dată le schimbă cursul vieții. Și cine dintre noi nu simte, pe lângă umire, invidie pentru însușirile acestor semeni dotați? A comunica cu alți oameni și a trăi în permanență, ca să zicem așa, în mijlocul întregii umanități sub cele mai diferite forme, de la cele mai bizare și chiar degradate, la cele direct pasionate, nu e oare asta aspirația noastră secretă, chiar stăpîniți de o mizantropie de nevindecat?

Dar dacă acestea sînt consecințele comunicării directe dintre un om și ceilalți pornind de la însușirile specifice ale omului social, ca individ obișnuit, ne imaginăm ușor și la urma urmei așa ne explicăm și una din trăsăturile fundamentale ale vocației artistice. O carte e un om care îți intră în casă, și se așează în fotoliu și începe să-ți vorbească despre el și ai lui, părinți și prieteni, regiunea lor de odinioară, sau de acum. Tolstoi nu stă în raft ci în conștiința noastră, unde a lăsat urme de neșters cu povestirile lui despre Rusia, pe care citindu-le, ne-am descoperit în noi înșine un suflet asemănător, deși noi sîntem români sau turci. Nici Flaubert și nici Shakespeare nu stau în rafturi. Despre o femeie cu dorinți și aspirații prea mari și neimplinite, dintr-un mediu de provincie, spunem că e bovarică, deși Madame Bovary era franțuzoaică. Despre Mihail Sadoveanu, scriitor român, noi spunem că a „sadovenizat” plaiurile Moldovei, adică nu le mai putem vedea de-aici înainte decît cu ochii scriitorului, el fiind acela care a creat mai dinainte în conștiința noastră imaginea frumuseții lor miraculoase. Avînd ocazia să trec printr-o regiune semi-muntoasă din Moldova, numită Neagra Șarului (care e titlul uneia dintre povestirile lui) am putut

să simt eu însumi ce înseamnă forța sa magică de evocare și puternicul sentiment al naturii care domină opera sa și ni-l transmite și nouă. Se poate o izbindă mai mare pentru un scriitor decît aceea de a-și popula plaiurile cu sufletul său? Fără Homer ce-am putea ști despre marile mituri ale unui popor a cărui spiritualitate a înflorit apoi în bazinul Mediteranei, și a cărei influență asupra civilizației noastre europene de astăzi n-a încetat încă? Gheobul Richard al III-lea, din piesele după cronicile ale lui Shakespeare, cine nu l-a avut și la el în istorie uzurpînd tronuri și pricinuind, ca o ciumă, mari suferințe oamenilor, și uneori chiar popoarelor, cum a fost, de pildă, Hitler? Acest paranoic a cărui gîndire delirantă de asasin a acaparat și a pus stăpînire pe sufletele cele mai josnice ale unui popor din sinul căruia ieșiseră totuși Kant, Goethe, Beethoven și Mozart? Un aspect al acestei tragedii îl găsim în romanul *Doctorul Faustus* al lui Thomas Mann, care caută în psihologia unui anumit tip de umanitate din sinul alor săi, sursa de întinerire care avea, începînd din secolul trecut, să crească meru și să pună apoi stăpînire pe conștiințe în secolul nostru, în Germania, dar și în alte țări. O carte ca aceea citată mai sus nu stă nici ea în raft, ci face din povestitorul ei german, (un umanist provenit din tradițiile democratice ale secolului al XIX-lea) un prieten al nostru, care ne cîștigă simpatia pentru el și toți compatrioții lui germani asemănători lui. Am putea afirma fără teamă că exagerăm prea mult și nu numai pe baza acestui exemplu, că nici un alt mijloc care să ajute mai mult la înțelegerea și prietenia între oameni și popoare nu ni se pare mai direct, mai eficient și mai durabil ca literatura și creația artistică în general. Ba mai mult, apărută pe un fond deja existent de prietenie și înțelegere, puterea literaturii poate face să crească și mai mult aceste sentimente.

De aici, marea importanță a difuziunii, care în vremurile noastre a căpătat un aspect atît de major încît unii au început s-o confunde cu universalitatea. Universal, adică, ar fi acel scriitor răspîndit în toată lumea. Desigur un scriitor nu face o astfel de confuzie. Noi știm, de pildă, că Shakespeare a trecut granițele țării sale abia două sute de ani mai tîrziu, nu înseamnă că abia

atunci a devenit universal, el era universal din chiar clipa apariției sale la teatrul *Globus*. De asemenea Dante care, în secolul al XIII-lea era necunoscut în Europa. Ni se poate însă răspunde că mijloacele de tipărire și de difuziune au sporit de atunci atît de mult și de o așa manieră, încît o carte nouă, tipărită să zicem la Roma, apare simultan și în librăriile din Paris, Londra sau Madrid și de valoarea ei pot lua cunoștință în câteva luni toți iubitorii de literatură.

Asta este adevărat! Și e un fapt brutal și pozitiv care dacă nu modifică fundamental problema universalității unui scriitor, (în sensul că problema difuziunii nu poate cădea tot în sarcina operei), schimbă totuși raportul practic de comunicare între culturi. Cine se cunoaște, se poate împrietenii, cine e prieten poate deveni frate. A cunoaște cultura altui popor înseamnă a-l cunoaște sufletul.

Noi românii, sîntem un popor a cărui curiozitate pentru literatură e în continuă creștere. Această curiozitate e susținută de politica de încurajare a literaturii adoptată de statul nostru ca un principiu al politicii sale generale față de cultură, prin menținerea unui preț accesibil al cărții beletristice și prin acordarea de tiraje imense pentru capodoperele literaturii române și universale. O sută de mii de exemplare e un tiraj mediu care dispăre în câteva luni și uneori chiar în câteva săptămîni. Mai mult, scriitorul român rar face excepție să nu scrie despre țările pe care le cunoaște. Aș putea să citez aici cel puțin douăzeci de scriitori români de seamă, romancieri și poeți care au scris poeme, reportaje, însemnări de călătorie, amintiri și nuvele inspirate de peisajul și viața altor țări. Argezezi și Călinescu, Zaharia Stancu și Geo Bogza, Eugen Barbu și A. E. Bacönsky, Veronica Porumbacu și Victor Tulbure, Dumitru Corbea și Aurel Rău, Pop Simion și Titus Popovici, savantul Al. Rosetti și Mihail Ralea, Eugen Jebeleanu și eu însumi, dar lista e mai lungă și are în vedere doar scriitorii care trăiesc sau au trăit între deceniile 50—70. Lista traducătorilor noastre din literaturile străine, este fără îndoială, egal de bogată cu a acelor culturi care se mîndresc cu faptul că traduc aproape tot ce e valoare în lume.

Da, a venit însă timpul să ne punem și noi o gravă întrebare: Pentru ce pe noi nu ne traduce nimeni? Ar trebui să fim indignați de faptul că un scriitor francez sau italian mediocre primește la noi din partea librarilor comenzi de șapte-opt ori mai mari decît la el acasă în timp ce scriitorul român bun bate zadarnic la ușile editorilor din aceste țări. Cu ani în urmă eram convinși că scrisul românesc e intraductibil și nu mă miram că nu sîntem cunos-

Marin PREDA

(Continuare în pag. 2)

APOLLINAIRE văzut de G. de CHIRICO
(În pagina 8, POEME de Apollinaire)

Desen de VALENTIN CIOBANU

Profesorul Al. Rosetti

Dintr-o relatare radiofonică aflu că Al. Rosetti a împlinit zilele acestea 75 de ani. Îl credeam, mărturisesc, mult mai tînar, fixat cum este de mult timp într-o fizionomie senină, solară, fără vîrstă. Sporul de ani nu mai adaugă, la oamenii de acest fel, nici o linie, nici o umbră nouă. Spiritul și-a găsit o expresie desăvîrșită și expresia nu cunoaște de la un punct al evoluției sale modificări esențiale. Al. Rosetti este un asemenea caz fericit de concordanță și statornicie a elementelor biologice și zimbetului lui veșnic arată o tînerțe spirituală pentru care mulți tineri l-ar putea invidia. Omul are, indiscutabil, o mare personalitate și deține secretul unei rare vocații: vocația prieteniei. T. Argezezi, I. Barbu, i-au dedicat poeme, Instabilul Camil Petrescu i-a arătat cu consecvență simpatia cea mai aleasă. G. Călinescu l-a făcut în *Istoria literaturii* un portret memorabil.

L-am cunoscut, ca mulți alții din generația mea, ca profesor, spre sfîrșitul carierei lui universitare. Impresiona, înainte de orice, prin lipsa oricărei solemnități. Detașarea, buna dispoziție, cordialitatea puteau fi observate imediat la profesorul de istoria limbii literare apărut la catedră fără protocol. Privirea conferențiarului era absentă, fraza curgea lent, corectă și albă, fără schimbări de modulație, fără preocuparea de a colora vorbele. Însă vorbele aveau întodeuna miez și Al. Rosetti spunea lucruri esențiale.

Al. Rosetti are, de cînd îl știm, o figură deschisă, voliovolală, privirea lui te străbate odată și se fixează, apoi, într-un spațiu nedefinit. I-am fost de mai multe ori prezentat dar n-am vorbit, în fapt, niciodată cu el. Îl observ adesea trecînd pe străzi cu mîinile la spate, absent, fără să dea vreodată sentimentul că se grăbește. Cei care îl cunosc mai bine și au trăit în preajma lui vorbesc de egalitatea de umoare și de tactul omului, însușiri de preț, neobișnuite în lumea agitată a literelor. Acestea l-au ajutat — alături, firește, de gustul și cultura lui întînsă — să fie un mare editor, un editor ideal.

Însă înainte de orice, Al. Rosetti este un filolog de o speță ce devine tot mai rară astăzi. Vreau să spun că Al. Rosetti este un filolog total, un spirit ce năzuiește la sinteză. *Istoria limbii române*, carte de căpătîi, iese dintr-o asemenea concepție, părăsită, azi, cînd tinerii filologi devin specialiști

Intr-un domeniu restrîns al limbii. Ei scriu cărți despre conjuncții și prepoziții, cărți, fără îndoială, utile, dar n-ar trebui — după știința mea — să-i părăsească gîndul de a scrie într-o zi o istorie a limbii române, o operă de sinteză și meditație.

Al. Rosetti a depășit de mult granițele strictei specialității și și-a notat impresiile de călătorie și de lectură în niște pagini pe care o editură le-a reunit, recent, într-un singur volum (*Note din Grecia. Diverse. Cartea albă*). Este cartea unui spirit cultivat, cu emoțiile supraviețuite. Impresia este comunicată direct, fără preocuparea de a nota solemnitatea clipei prin solemnitatea vorbelor. Acropola îl emoționează, dar emoția nu-l copleșește. Măreția templului grecesc îi pare a reziza nu în spațiul ce-l ocupă, ci în armonia proporțiilor. Eleusis este o deziluzie și pentru a nu o prelungi, peregrinul scurtează vizita printre ruine. La Micena este din nou emoționat, la Epidaur dezolarea revine. În India este atras de spectacolul străzii, în Franța priveștiile se asociază cu lecturile. Stilul relatării este telegrafic, ochiul, curios și proaspăt, surprinde esențialul. În același fel sînt scrise și memoriile și impresiile asupra cărților, concentrate în niște tablete în care erudiția nu strivește bucuria lecturii.

Al. Rosetti reprezintă, cu un cuvînt, în cultura noastră un punct de referință și un factor de coeziune și progres.

Eugen SIMION

cronica pietonului

Deziluzia noastră, af.șul

Să fie ochiul nostru obosit, prea solicitat de televiziune, prea fascinat de frumusețea toamnei tîrziu? Nu mai înregistrăm nimic deosebit în arta afișului. Ocolim panourile cu afișe de teamă să nu ne molipsim de monotonie și banalitate. Autobuzele par să și-au mai schimbat mărcele, ochiile lungimea, afișul, dimpotrivă, lasă impresia că e făcut din deșeurile de grabă și inteligență. Afișul de spectacol poate fi ușor confundat cu ordonanțele de gospodărie locativă, la rîndul lui afișul care anunță, să zicem, concertele conduse de un dirijor celebru seamănă cu afișul enumerativ de adrese utile: reparații de gaze, sobe, calorifere, parchet, zugrăveli, broaște-chei, plăpumi, podoabe, antene de bloc, deparazitari. Citeva motiva monotonia afișului prin dorința excesivă de sobrietate. Scuză care ne-a făcut să ridem, deși, mărturisim, sîntem foarte sobri, altfel n-am risca să rămînem pietoni. Bine, se va replica, dar ce stiluri să „abordeze” afișul ca să fie atractiv? Să recurgem la un plagiat și să reluăm o butadă fără să mai citim numele autorului! Toate stilurile sînt bune în afară de cel plicticos.

CANDID

IN ACEST NUMĂR

Cartea de proză de Nicolae Ciobanu
și Alexandru Ștefănescu

Goldoni la Ploiești de Marin Sorescu

Poșta redacției de Cezar Baltag și Fănuș Neagu

Sport: Miercurea cu șase reprize de plumb

AL. PHILIPPIDE: „CONSIDERAȚII CONFORTABILE“

Sadoveniana

Nu este toamnă în care să nu ne amintim de Sadoveanu. I s-a consacrat și anul acesta articole, studii și numere întregi de revistă. Stima de care se bucură opera lui continuă să fie, într-un fel, uimitoare, și numele niciunui scriitor român, în afară poate doar de al lui Eminescu, nu are rezonanță mai mare în lume. Toată lumea știe cine este Sadoveanu, căci Sadoveanu a devenit un simbol cultural.

Ceea ce înseamnă, desigur, a fi mai mult decât un mare scriitor. Dar, în cazul lui Sadoveanu, înseamnă și altceva, și anume a fi chiar mai puțin decât un scriitor obișnuit: onorurile ascund o neaderență la spiritul operei, clasicitate veche și zică, fiind vorba despre el, de obicei, Stima unanimă nu ne ajută nici să-l cunoaștem mai bine, nici să-l citim altfel. Nu eu voi nega că s-au scris despre Sadoveanu pagini extraordinare; dar nu s-a scris încă o adevărată sinteză. Comentariile întrec, probabil, volumul operei înseși; dar nu fac o carte, CARTEA, pe care Sadoveanu o merită ca orice scriitor, critica lui Sadoveanu se găsește în preistorie. Generații de critici au amănă sinteza, copleșite de prodigioasa carieră literară a autorului Băltașul, aflând o scuză în perspectiva prea apropiată. Dar iată, sint nouă ani de la moartea lui Sadoveanu și optzeci de la ultima lui carte importantă: sinteza așteptată nu s-a produs încă și e de presupus că nu se va produce curând.

N-am pretenția că spun lucruri noi. Am mai scris eu însumi despre o parte din ele, repetând sau anticipând pe alții. E vorba de a constata un fenomen.

Să facem un pas mai departe și să încercăm să-l explicăm. Motivul invocat de obicei (sau care se subînțelege) este scărta receptivitate față de opera lui Sadoveanu, de la care prozatorii moderni s-au întors spre alte „modele”, și în care cititorii nu se mai regăseau decât în parte. Dar constituie acesta măcar, un adevărat motiv? A nu scrie despre un autor nu-i todeauna o dovadă că autorul respectiv s-a perimat; poate fi și inerția criticii. Cinea explică pe cine: demodarea lui Sadoveanu, tăcerea criticilor sau tăcerea este cea care a creat impresia de demodare? Și, apoi, este o eclipsă, un dezinteres temporar, sau un proces ireversibil care va sfârși prin a distruge mitul lui Sadoveanu? Și aici ne izbim de un fapt elementar, de la care am și pornit: cum să răspundem la întrebări înaintea de a fi în posesia cărții (sau a cărților) fundamentale? Ar fi o ușurință și o eroare să decidem de astfel de grave lucruri înainte ca această carte să se fi consacrat lui Sadoveanu.

Și totuși, ce împiedică apariția ei? Într-o măsură, e de vină deprinderea criticilor noștri de a se fărâmița în întreprinderi mărunte, ocolind sintezele. Căci, în definitiv, nu numai Sadoveanu e comemorat fără a fi analizat, descris în cele mai speciale perspective de detaliu fără să fie citit și în totalitate.

La un doilea rând, lipsa curajului de a lua lucrul cu adevărat de la început, cum spune Măiorescu. Spre a redescoperi pe Sadoveanu trebuie să o luăm de la început. Lângă fiecare rând al său prejudecată puzeste ca un cîine, am putea afirma cu o frază a lui G. Călinescu referitoare la Eminescu. Trebuie, cu alte cuvinte, să nu ne temem a recunoaște câteva adevăruri simple, între care acela că opera lui Sadoveanu e de o mare inegalitate. Prima sinteză critică va trece inevitabil prin această îngrădită și plină de riscuri etapă a curățării lăstărilor de scrieri minore care ne strică perspectiva asupra marilor monumente. Și nu doar atât: trebuie desprinsă de pe opera lui Sadoveanu cuțera monstruoasă a comentariilor plate și stupide, cu mult mai bine înfipite în carnea ei decât acelea înțeleptele și, în orice caz, cu o mult mai largă forță de convingere. Ele întregesc impresia că Sadoveanu este un autor plicticos. Așa se învață la școală! Am răsfăit (ca să răspund la o anchetă) manualul de liceu în care se analizează Sadoveanu: ei bine, nimic, dar absolut nimic din ce se scrie acolo nu e în măsură să ne îndemne a-l citi pe Sadoveanu. Dimpotrivă. Cele mai îngrozitoare platitudinți și o optică principală falsă transformă pe cei dinți cititori ai lui Sadoveanu, elevii, în tot atfția neubitorii ai lui. Iar la bibliografie se recomandă un singur titlu critic: o carte de acum cîțiva ani și care a servit, desigur, ca model textului din manual!

Prima sinteză remarcabilă consacrată lui Sadoveanu va trebui să fie, din aceste motive, o carte polemică și reparatoare, pentru ca pe ea să se poată întemeia o „educație” adevărată a cititorilor în spiritul acestei opere extraordinare. Ea va dovedi că nu Sadoveanu este un scriitor depășit, dar că noi n-am știut să descoperim în ce-l constă modernitatea.

Nicolae MANOLESCU

zis de analiză — scrie el în 1936 — este împotriva firii literaturii noastre, deci împotriva firii românești, care respinge hotărât analiza seacă și precisă (...). Sfredelirea în clipa psihică a lui Proust și căutarea timpului pierdut sint tot ce poate fi mai împotriva firii noastre — și deci tot ce poate fi mai anormal în literatura noastră...”

Afirmarea de aici (întrul a-i mai dovedi gratuitatea) ar plasa pe Al. Philippide în rîndul spiritelor tradiționaliste. Să nu ne grăbim însă, căci, numai cu câteva pagini înainte, poetul com-bate „culbecismul național”, înfurmarea provincială, izolarea în tradiție. Al. Philippide este, în fond, un spirit ce are sentimentul eternității valorilor, moderat și receptiv la înnoire, un poet clar al enigmatului, nocturnului, obsedat de perfecțiunea și sănătatea clasică.

Considerațiile confortabile ni-l arată și ca pe un moralist cu simțul formulărilor concise. Cele mai multe privesc condiția poeziei și transmisit o indescriptibilă tristețe. Philippide vede lumea goethiană și preamărește statornicia, frumusețea în-tregului, inteligența sentimentului, comunicarea incomunicabilului în poezie, trăirea înecată, profundă, cultul misterului și al formelor durabile, ceea ce presupune o mobilizare a valorilor raționale, o pîndă îndelungă a intelectului. Ce am putea cita? „Prea multe idei una după alta, o îngrămădire de idei împiedică mersul limpede al gândirii, provoacă o congestie a cugetului, paralizîndu-l”.

„Infinitul nu este, nu poate fi element de artă. Arta presupune finitul, e condiționată de finit. Le fini e un termen care exprimă tocmai desăvîrșirea artei. Arta nu există decît în an-mite limite — limite care pot fi mereu altele la fiecare artist, cu fiecare operă, dar care la un moment dat trebuie să fie pre-cizate tocmai pentru ca opera să poată fi construită...”

„In compoziția adevărului intră cîteodată și neadevăruri mici...”

„Optimizismul este o formă superioară a egoismului...”

Eugen SIMION

avantpremieră editorială

ELENA IORDACHE-STREINU Păuna și copiii ei Roman, Editura „Eminescu”

ZAFIR VASILIU Cupola amintirilor Editura „Eminescu”

ANA BLANDIANA Cincizeci de poeme Editura „Eminescu”

ALEXANDRU IVĂSIUC Păsările Roman, Editura „Cartea Românească”

S. DAMIAN Intrarea în castel Incercări de analiză a prozel. Editura „Cartea Românească”

G. DIMISIANU Prozatori de azi Critică literară. Editura „Cartea Românească”

Volumul lui Al. Philippide însumează, lângă studiul noi, o parte din articolele mai vechi — acelea care, probabil, au dat autorului convingerea că mai corespund și azi convingerilor lui — și un număr nu prea mare de însemnări cu caracter au-toristic. Sint, în ce privește literatura critică anterioară, și omi-siuni, unele de-a dreptul surprinzătoare. Un foliolet, de pildă, despre modernism, din care G. Călinescu citează în forma literaturii un fragment pentru a dovedi poziția estetică a poetului, lipsește, după cum lipsește și alte însemnări despre literatura fantastică sau aceea, foarte numeroasă, despre poezii epocii. Al. Philippide alege foarte puțin din tot ceea ce a scris și vo-lumul de acum nu arată decât într-o mică măsură preocupările lui, remarcabile, într-un domeniu cercetat de mulți și cucerit de foarte puțini: critica. Căci, deschisă oricui, critica impune un grad de abstracțiune și o putere de abstragere pe care un poet rareori le poate satisface. Ceea mai multe însemnări fă-cute de poezii pe marginea cărților sint, în realitate, poeme de-ghizate, glose binevoitoare în care metafora se adaptează rit-mului mai lent al prozei critice. Absența spiritului critic și, în-gener, lipsa de idei le fac efemere. Puțini sint aceia care în-țeleg că a face critică nu e totuna cu a compune imagini, ci — lucru vechi — a justifica estetic opera, ceea ce vrea să zică o reconstituire muzicală a ideilor și o judecată pe cît posibil exactă, a lor.

Al. Philippide scrie critică altfel decât își scrie versurile și, om de cultură intensă, pune totdeauna dezbateră literară într-un cerc mai larg de probleme în care spiritul lui se mișcă fără dificultate. Sentimentul că trăim nu într-o provincie cul-turală, ci într-o cultură veche, sincronică, originală îl avem răsfoind și aceste Considerații confortabile. Ele se roteșc în jurul citorva națiuni esențiale: modernismul, tradiția, specificul, romantismul și clasicismul, fantasticul, senzaționalul și, bine înțeles, Poezia, pe care, totuși, poetul se ferește s-o închidă într-o definiție, preferînd să spună mai degrabă ce nu este decît ceea ce este. Cîteva sugestii sint cu toate acestea, de reținut și una dintre ele lasă să se înțeleagă că Poezia se explică prin ea însăși și nu trebuie să încercăm a descoperi ceva dincolo de ea: „pentru că nici nu mai este altceva nimic sau, dacă mai este ceva, este ceva necuprins în poezie, și care nu mai intere-sează fenomenul poeziei”. Al. Philippide este foarte aproape, aici, de Valery și, în genere, de poziția poeziei pure, din care însă exclude orice nuanță de misticism. El vrea să spună că poezia își este suficientă sînsi, dar unde începe și unde sfîrșește sfera ei, iată un lucru greu de precizat. Baudelaire o compara cu emoția pe care o provoacă observarea unui nor, Bremond cu o rugăciune, alții cu contemplarea unui apus de soare sau cu mirosul unei flori. O elevație, deci, a spiritului, o stare de grație și o trăire pe alt ritm muzical. Orice definiție devine, fatal, o aproximare, o încercare de a explica inexplicabilul. Al. Phil-ippide nu e departe de acest înțeles, cu toate că, spirit raționa-list, nu se mulțumește a da roată necunoscutului. Observațiile lui avertizează, îndeosebi, asupra excesului de explicare în critică, viciul spiritelor care vor să descopere în orice silabă a poemului un înțeles adînc, posibil a fi tradus în noțiuni co-mune. Înțelegerea poeziei este necesară, dar nu și bagatelizarea ei printr-o explicație didactică. Iată un avertisment sănătos. Altul privește prejudecata temelor în poezie. Că ar fi, adică, teme bune și teme rele, mari și mici, eterne și efemere. Al. Phil-ippide spune simplu și în spiritul negreșit al adevărului că „nu există în poezie teme triviale, ci numai simțiri triviale” și, în altă parte (poezia brînzii): „nu calitatea temei e hotăr_toare, ci calitatea celui care o întrebuițează și care o transfi-gurează fără s-o falsifice”. O limită există, totuși, în această libertate, și Al. Philippide o numește în acest chip: „versul, prin firea lui, nu poate exprima orice și (...) sint teme mai puțin potrivite pentru poezie și care nu pot fi cultivate cu folos decît în proză”.

Care sint acestea, poetul nu mai spune, dar le putem bănu-i. G. Călinescu făcea (în Universul poeziei) o demonstrație con-trară: orice obiect este apt de a deveni poetic, depinde numai de atitudinea față de el. Aceasta vrea să spună (fapt elemen-tar) că poezia nu este a obiectului, ci a celui care observă o-biectul. Se produce, în acest caz, un transfer, o deplasare de simpatie, o înnobilitate spirituală, idee pe care o recomandă și Novalis și, în genere, romanticii. Despre o înnobilitate a faptului derizoriu vorbește și Al. Philippide, însă raționamentul lui este mai prudent: pentru a deveni cu adevărat poetic un lucru tre-buie să ofere posibilități de neprevăzut și de surpriză, căci: „neprevăzutul, posibilitatea surprizei, necunoscutul, nevăzutul sint condiții prielnice poeziei”. Din acest punct de vedere viața, cerul, floarea sint mai poetice decît o mașină — un produs finit, calculat, prevăzut pînă la cele mai mici amănunte. Cu un cuvînt, mașina, lipsită de mister, de neprevăzut, e mai puțin poetică. Însă, de gîndim astfel deplasăm din nou accentul de pe atitudinea estetică pe temă în poezie, eroare pe care, în alt loc, Al. Philippide o combate. Mașina nu ascunde, cu adevărat, surpriza, misterul, dar cel care o contemplă da și, în acest caz, condiția poeziei este satisfăcută. Un monstru de metal poate să ne dea, ca și o furtună naturală, un sentiment de teroare, sau să ne poarte duce la ideea expresiștilor că proliferarea tehnicii amenință ceea ce este natural, original, pur în existență.

posta redacției

NESEMENAT. Poeziile intitula-te, în ordine, Florile, Cerul pen-tru pămînt, Iubire, Paștele și zilei, nu mi-au demonstrat calită-ți deosebite. Asadar, nu.

VASILE CARAFFOLI. Versu-rile du, sint neconvingătoare.

NICA T. Versuri la nivelul în-telegerii copiilor. Va recoman-dăm să le trimiteți la revistele cu acest profil.

TEODOR AMARU. Aceeași gestică simbolistă, același gust pentru spectacolul cuvintelor date cu fard: „Amurg de cla-pe-n ape străni / Mîngie casele pe prund / Din piscuri picură litanii etc.”.

ION NAVALI. Cîteva versuri frumoase „un lup secret / se plimbă prin părul tău / coboară în umeri / și-și pierde canini / alunecă-n lungii coapselor / și-și uită o ureche luncosă / traver-sează genunchii / ajunge-n căl-cii, unde latră frumos o dată / și moare”.

SIMION SILVIAN. Din poe-zia intitulată scurt și cuprinzînd: „Cersind zadarnic o privire din ochiul tău înfăclărat”, am reținut ideea sublimă că tubita are însemnări: „în ochii tăi, frumoase, adînci melancolie / Și zboruri rețezate în pustiu / Ești singura ființă care veghează-n lume / Cînd toți adorm în noap-te, doar tu rămîi lîrziu”. Parțial, am găsit și versuri frumoase.

STRUȚ IOAN. Furi de adoles-cent foarte candid: „Ca leul ce se zbate / În mîștină cuprins / Așa mă simt și eu / Foarte tare strîns, / Ca zimbrul ce împunge / Pe dușmanii săi / Așa am împun-ge și eu / Pe dușmanii mei / De ce-i viața / Nu știu ce-i durea-re / Dar știu ce-i amorul”. Dar cu cașul (la purd) cum stăm?

Cezar BALTAG

BIANA NORD. Nu știu dacă scrii pentru că ai ceva de spus mie-mi face impresia că scrii fiindcă ai ceva de plătî. E bine și așa, pentru că avînd de plătî spui lucrurilor pe nume, și rez-ulatul: o proză densă, veni-toasă pe atocuri, cu îndrăzneții de limbaj rar înfipite pe la fe-tele din Ardeal care cresc mari, în primul rînd ca să fie pețite de notari. Voi încerca să public „Sălbărețelor ore”, dar în voi schimba titlul. Poeziile, aleasă doamnă, le-am mai citit, scrise de alții, și scrise foarte bine. Rămîs la proză.

RIDICHE SUM. Ești! Dar nu știu dacă e toamnă sau de primăvară. Schifele, în mod cert, sint de pus pe gardul vecinului cînd vrei să-i moar-dă pînățile și să-i turbeze ciinii. Acum vin și eu cu o în-trebare neevnoată: de ce scrii pe carton și nu scrii pe hîrtie? Cele două schife au încapat în-tr-o lădă — mai să mă lași-mă cînd am văzut-o — dar ce mă fac dacă te apuci de roman? Deocamdată eu te rog să-mi tri-miți o nuavelă, pentru că avem de învelit două camere la re-dacție în care plouă. Iși mulțu-mec anticipat în numele colec-tivului de la „Luceafărul” și bate-ne telegramă cînd trebuie să fim cu camioanele în stația București-mărfării. Nuavela poa-să fie și omnică, dar cartonul, car-tonul să fie neapărat pudronat. Și dacă-ntr-o zi te vei apuca să scrii pe plătă cubică, trimite manuscrisele la Casa Scriitorilor, fiindcă vrem să asfaltăm gră-dina.

UMBERTO A. Dacă un singur vers de-ai dumitale mi-ar fi a-mințit de Umberto D., n-aș fi plecat din pragul editurii. Pînă nu li-ăș fi văzut volumul tădit.

THE FINCH. Spune-mi cinești: fi-ai intitulat povestirea „Vin din struguri” fiindcă te-ai sătu-rat să tot bei vin de-ala de sur-cete din sfecă furajată? N-ai făcut bine, bătrîne. M-ai înșelat. Luîndu-mă după titlu, eu m-am înfundat cu tot cugetul în pove-

lea ala de una, două, patru, opt foi, și jur că n-am scris un rînd sau o literă, dar n-am găsit adre-sa localului unde se vinde vinul din struguri.

GHEORGHE CODREANU. „Un corcub și simfonie exten-sivă” m-a convertit la dodecapho-nism. Cred că ești din Arad și ai boală pe mine c-am scris despre U.T.A. că nu e echipă mare, al-tfel, de ce să-mi fi trimis foar-mă mie schita asta? De-acum încolo, dacă vrei să mă pedep-sești, vino și-mi bate toba sub peanuri între orele 1-4 dimi-neața, pune-mi capcane sub masa de buclărie ca să nime-resc cu pieiorul în ele și să urli, dar nu-mi mai trimite schife. În caz că nu poți și nu poți să te oprești din scris, trimite-mi to-tuși vorba ca să plătesc pe ci-neva să mă dezlege de păcate.

DUMITRU STROP. Strop, Strop, dar scrii poeme fluviu. Afi uitat cu toții de madrigal sau de sonete. Fluviu, nimic alt-cea decît fluviu. Cîțez din „Îm-pădărea” (fîc de poveste): „În-tr-o zi cînd viața cerea panta lui-mi s-o prăvale, Cristinel / plin de durere, i-a vorbit neves-teșit sale, / Du-te, dragă, de la mine la ceașta-ți părintească / Nu mai pot trăi cu tine, ori ce-ar fi să o prească” — și te roa, ceealalte priuri de asonanțe și mi-nuni să le îndrepti spre revista „Argeșul”. Mi-a spus Gheorghe Tomozei că lor încă nu li s-a tras gaz în sobe, fac focul cu lemne și, vorba aia, furnizor ca matale mai rar.

PETRANU. „Tot binele cu răul lui — o fotografie neretu-țată după modelele de gang. La-să poveștile cu morți care vor-besc și strecoară-te în lumea străzii. Știi să scrii, dar n-ai ceea ce se numește ureche. Adică nu știți s-ascuți și să furi vorba po-etică de sfătăieca ca o zi pe săpătîmîna să te duci la furat vorbe în obor. În tramvai, în magazine, în circiumi. Bate abso-lut necesar oricărui începător într-alea scriștului.

Fănuș NEAGU

Consternanta problemă

(Urmare din pag. 1)

cuțl. Acum însă cînd vîd cărți intraductibile ca Ubu roi de Jarry, traduse totuși (și încă în ce condiții grafice) nu mai cred că un Caragiale sau un Sadoveanu sint atît de criptic încît să acceptăm ca o fatalitate rămînerea lor în afara circuitului cultural european. Cum, ar zice cineva, dar nu sint? Nu, nu sint! Valorile impuse o dată, revin în circuit, chiar dacă după o lung interval. Ori, Brebra-nu, Sadoveanu, Camil Petrescu și alții, traduși o dată, nu li-a mai reeditat apoi nimănui, sau prea puțin. Un exem-pleu pentru mine este Ibsen, scriitor care a scris într-o limbă la fel de greu de tradus ca și a noastră. Ibsen s-a ju-

cat la noi și în alte țări înainte de război, a revenit de cu-rînd și va mai reveni. De ce oare? Fiindcă argumentul uni-versalității limbii în care el a scris nu mai poate fi invocat.

Dar nu voi intra mai adînc în stuțurii acestei conster-nante probleme, or înseamnă să risc să lau cunoștința de a-devăruu care nu mă privesc și să nu mai pot dormi. Nu e treaba scriitorului să se zbată toată viața să fie tradus și preste hotare, cînd compatrioții săi ar trebui ei să aibă grijă de asta. Dacă s-ar lăsa prins în această cursă, mă tem că forța lui creatoare s-ar turbura. Ori, el are nevoie de ea, nealterată, fiindcă nu e ușor să placă cititorilor săi, de la el din țară, care nu sint puțini, din douăzeci de milioane cîți se recreează...

cartea de proză

DRAMA DEGRADĂRII MITULUI

Descendența romanului *Moartea lui Orfeu* din opera epică anterioară a autorului său, în multe privințe, este puternic marcată de o seamă de caracteristici, care, în cele din urmă, definesc însăși viziunea artistică și problematică a acestui zbuciumat și frenetic prozator, care este Laurențiu Fulga. O incursiune critică atentă în „structurile” romanelor (*Eroica, Steaua bunei speranțe, Alexandra și infernul*) și volumelor sale de nuvele (*Straniul paradis, Concertul pentru două viori*) ar conduce la constatări revelatoare în acest sens și, astfel, ne-am edifica suficient asupra antecedentelor artistice ale prezentei scrieri. Înainte de orice, ni se pare că deosebit de izbitoare este natura obsesivă, în sens complex, a temperamentului artistic cu care este dăruit Laurențiu Fulga. Spunem în sens complex pentru că, în cazul de față, categoria aceasta, a obsesivității, din dat psihologic original, prin acumulări și restructurări succesive, în ordinea experiențelor de viață și, implicit, prin sublimare, a experiențelor artistice, după cum și în aceea a inițierilor ontologice, pare a fi devenit, ca să spunem așa, nexusul central, care proliferază întreg ansamblul de elemente particularizatoare ale creației scriitorului. Așa se face că preferința pentru anumite teme epice și pentru anumite categorii de personaje, blutute, subconștient, de traumatisme tulburi, indefinibile, circumscrise psihologiei abisale, atrage după sine că de investigație și de transfigurare narativă de un tip tot atât de obsesiv, dintre care aplecarea spre viziunile de halucinație onirică și proiectia în fabulosul mitic par a deține ponderea esențială.

Ca filieră istoric-literară, încurajări și de fidelitate aproape exemplară cu care cartea sa de debut, *Straniul paradis*, ne orientează în această direcție, am fi înclinați să situăm pe Laurențiu Fulga în direcția descendenței din proza cazuistic-psihologicizantă, de frenetică exaltare a experienței, cu ostentative trimiteri în duhul literaturii lui André Gide. De altminteri, fenomenul resucierii gideaniste, la noi, în proza anilor '40-'48, este un fapt ce ține de domeniul evidentelor. În această literatură, este deci de menționat că Al. Păun, în *Panorama deceniului literar românesc 1940-1950* nu-l înregistrează mai ferm prezenta; ca să nu mai vorbim de inexplicabila absență a lui Laurențiu Fulga, cu interesanta sa carte, *Straniul paradis*, din sumarul aceleiași lucrări, la capitolul consacrat tinerei generații.

Ceea ce reține atenția, revenind în perimetrul opereii acestui prozator, este procesul de maximă tensiune declanșat de resortul predispozițiilor mai sus relevate. În confruntarea lor cu formule romanești care nu odată au opus o puternică rezistență nelăsându-se deci asimilate decât în parte, aceste predispoziții și-au conservat ele însele substanța. Metamorfozându-se succesiv, de la o scriere la alta, ele au izbutit, în sfârșit, să-și recucerească locul ce și-l revendicau încă din perioada cărții de debut. După temerare tentative de roman epopeic, marcate de *Eroica și Steaua bunei speranțe*, în care propensiunea spre confundare în lumea obsesivă onirică este mereu cenzurată de efortul încrâncenat deus în direcția descrierii și a narativității așa-zis realiste, Laurențiu Fulga se eliberează de tutela unor răsucite prejudecăți, tocmai în acest sens, al propriei regăsiri de sine. Așa se face că în intens dramaticul roman *Alexandra și infernul* prozatorul se eliberează de tema-obsesie a războiului tocmai cu prețul asimilării ei cvasi-integrale unei viziuni simbolice, implicate într-o tratare epică și analitică de mare încordare funambulescă, terifiant-psihologică. Mai departe, calea străbătută de aici până la romanul *Moartea lui Orfeu*, pe acest plan, constă în completa renunțare la ideea plăcerii vizuului în cauză pe materia unor teme și a unor resurse narative de riguroasă extracție concret și spectacular istoric.

Ultimul roman al lui Laurențiu Fulga, începând cu titlul, continuând cu substanța propriu-zisă și încheind cu semnificațiile spre care se înțește, aspiră la structura unei pure parafraze mitologice, chemată să depună mărturie concludentă asupra condiției umane contemporane. Ambițiile prozatorului sint,

asadar, ieșite din comun, iar modalitatea artistică aleasă, cum se va vedea, este și ea de-a dreptul insolită. Cheia înțelesului existențial al scrierii nu este indicată cu suficientă claritate de însuși personajul ei central, sculptorul, care, în epilog, răscolită de propria-i luciditate, nu ezită să afirme următorul adevăr despre sine: „Cred că marea mea nenorocire a constat în acordul perfect dintre conștiință și instincte. Vreau să spun: în subordonarea nemijlocită a conștiinței mele — instinctelor! La orice tentativă a conștiinței de a se judeca și pedepsi, instinctele (dimpotrivă) își impunau dreptul de a decide în locul ei și de a fi satisfăcute imediat. De aici — ușurînța cu care mi-am considerat întotdeauna faptele, oricât de grave ar fi fost, excluderea oricărui sentiment al răspunderii față de victimele mele, față de mine însumi”. Și mai departe: „Apelând de fiecare dată la altă afirmare a instinctelor, faptele vechi erau implicit impuse cât mai fund, în bolgile din mine, să zacă acolo neștiute, necunoscute altora, să nu se ridice niciodată împotriva mea”. Iată însă că, în conformitate cu legile implacabile ale destinului, a sosit momentul adevărului, când respectivul mecanism de substituție și automatizare se face gândări, personajul nemaiputând ocoli diagnosticul moral decisiv: „Speranța mea însă că le-aș putea iar domestici (este vorba, evident, de ceea ce, cum am văzut, eroul numește „bolgile din mine”, n.n.) cum de-atâtea ori le-am mai domesticit până acum, s-a izbit, paradoxal, chiar de rezistența instinctelor, mai precis — de imposibilitatea de a le satisface iarăși printr-o altă nelegiuire”.

În întimitatea ei, ideea romanului stă în imposibilitatea eroului de a se disculpă față de sine, în împrejurarea în care fapta lui de creator încearcă să-și asigure rațiunea supremă prin apel la trădarea adevărului, în favoarea spiritului de conservare, a satisfacției egoist-utilitariste. Noul Orfeu modern sucombă odată cu Euridice — în roman intruchipată de tinăra femeie Horația — căci din cauza succesivelor acte de mercantilizare morală a darului său artistic, nu numai că nu mai poate să-și revinje iubita, dar și este interzisă de destin însăși puțința de a-i recuceri ființa, în eternitate, prin cîntecul său. Degradarea mitului este, deci, pe cit de dramatică în datele ei existențiale, pe atât de exemplară în finalitatea ei etică. Gestul ultim al eroului — anume, demența coborîre de viu în groapa mortuară a femeii iubite — încheie, la modul simbolic, însăși dilema lui ontologică, căreia este chemată să-i argumenteze viabilitatea artistică întreaga substanță a cărții. Ca desfășurare epică, arhi-tonic, romanul este conceput după tehnica circuitului închis. De aceea, momentul final al epilogului contrapunctează momentul narativ inițial, al primului capitol. Între ele, între aceste două momente, pe parcursul a 24 de ore, cite se scurge de la moartea până la înmormîntarea Horației — alias Euridice, se consumă tribulațiile cu valoare de experiență limită ale eroului. Remarcăm desigur impresionanta abilitate a romancierului de a beneficia de modelul clasic oferit de *Ulyse* al lui James Joyce, în ceea ce privește subtila interferență de planuri epice fixate pe axele, interferente și ele, ale timpului obiectiv, ale celui psihologic și ale celui memorat. Dar ceea ce ni se pare cu adevărat valoros în acest roman este extrem de convingătoare implicare a pretextului mitologic în spiritualitatea umană contemporană. În acest sens, de o continuă și echilibrată solicitare se bucură trecerile impredictibile din planul narativ și al observațiilor obiective, fenomenologice, în același mod al restructurării și potențării metafizice, la dimensiunea visului și a tranșei halucinatorie. Ambiguitatea bine strunită de care se dă dovadă în interferența celor două coordonate face posibilă convenția artistică fundamentală a romanului: pe de o parte, dialogul peste moarte dintre erou și femeia iubită; pe de altă, deublarea faustică a aceluiași erou care, atingînd limita paroxistică a lucidității, are norocul satanic de a-și vedea intruchipat propriul alter-ego într-o ființă cu o existență relativ autonomă, precum în celebrul roman dostoevskian *Dubul* sau în tot atât de celebrul poem esenian *Omul Negru*.

Ne-ar fi plăcut să ne oprim aici cu aceste succinte notații despre ultimul roman al lui Laurențiu Fulga, dacă o seamă de scrupule critice nu ne-ar obliga să semnalăm neapărat câteva neajunsuri care nu ni se par de loc neglijabile. Mărturisim că după încheierea lecturii, pe neașteptate, ne-a urmărit următoarea întrebare: ce anume face oare ca *Moartea lui Orfeu* să nu satisfacă întru totul din punct de vedere artistic? S-ar putea să greșim, dar, în cele din urmă, am rămas cu sentimentul că respectiva doză de nemulțumire este alimentată, în primul rînd, de câteva grave excese. De pildă: exagerata pedalare pe o tonalitate narativă patetic-retorică, imixtiunile, nu puțin la număr, venite din partea unor pasaje de o reflexivitate destul de superficială, sau nejustificata încălcare a dosarului faptic și moral, în cazul eroului central, căruia, între altele, i se pun pe seamă cel puțin câteva morții și sinucideri pasionale. Făcînd observația din urmă, ne mai gândim că romancierul ar fi putut avea deplină încredere în sursa argumentelor mai puțin factive, de un concretism senzational, spre a se confunda decît în subteranele disociațiilor și analizelor de ordin psihologic. Și apoi: cit de util ar fi fost un continuu efort de reprimare a elanurilor verbosioase, în favoarea unui stil cit mai stăpînit, guvernat de acea superioară detașare capabilă să imprime întregului demers epic o ținută așa-zicînd impersonală, neutră!

Oricum, nu putem încheia înainte de a afirma că romanul *Moartea lui Orfeu* reprezintă un succes deosebit pentru autorul său, în sensul netei depășiri proprii. În același timp, nu ezităm să spunem că, în general, avem de-a face cu o tentativă romanească dintre cele mai spectaculoase de pe cuprinsul noastre contemporane.

Nicolae CIOBANU

Roman și personaj

Un joc fremetător de artificii, luminind ne-ntrerupt, aceasta e imaginea Scatabelului sacru, noul roman al lui Aurel Dragoș Munteanu. S-ar părea că autorul este un liric al ideilor pure, dacă n-ar plasa personajele într-o ordine socială. Dar epica lui e un simplu pretext. Cartea înviorătoare, tirind pe turbure că și transformînd sufletul ca o lăunță și complicități înfiere nu consemnează întîmplări memorabile. Întoarcerea domnului Leon Bulgăreanu acasă și apoi moartea sa, sechestrarea orgiastică a copilului Georges-Magda într-un subof insalabilu, capriciile solitare ale unui copil de patru ani și plimbarea duminicală a soferului Paul Dumitrescu, iată cele câteva întîmplări pe care s-a clădit toată cartea. Și totuși, spre interiorul acestor banalități se îndreaptă fascinația autorului.

Să revenim asupra traseului parcurs de Leon Bulgăreanu, în drum spre propria sa locuință. Străbătînd străzile șterse, mărginite de case care au defilat de sute de ori prin fața ochilor obișnuiți și a ignora amănuntelor, domnul Leon Bulgăreanu suferă brusc o disproporționare a atenției sale. Cine știe ce nemulțumire exteroară a provocat surpriza în avalanșă a unui spirit ruinat mai demult, dar păstrînd încă un echilibru precar. Cert este că el nu mai poate acum să fină obiectele la distanță pentru a le selecta economic. Toate elementele lumii din jur se impun cu o obsesivă prezență, legînd din structura care le anonimiză. Ele par animalele inebunite ale unui dresor conștientizat, căzută din condiția sa de divinitate abstractă. Înaintea domnului Bulgăreanu, sute de generații au încercat să repare conflictul dintre om și natură. S-au construit case care separă de vijelii, s-au îndat metafizici care separă de haos. Și iată că, deodată, domnul Leon Bulgăreanu pierde aceste înlesniri dobîndite cu trudă. El se află în fața unui eveniment pe care nu-l mai poate trăi social; este vorba de moarte.

Presimțirea obscură a morții aprinde sufletul, violent, arzător, repunîndu-l totodată în condiția sa primordială de aberație a ritmului cosmic. El se simte invadat de obiectele care îl cer dîșmănos, ca o apă care a rupt toate zăgazurile.

O viață întreagă domnul Leon Bulgăreanu a încercat să-și vindece spaima de moarte prin înțelegerea morții. Toate teoriile sale, inclusiv aceea potrivit căreia moartea este întotdeauna existențială universală, nu făceau decît să exteriorizeze, adică să pună în termeni inteligibili, fenomenul ascuns. Acum el însă trăiește ceea ce nu i s-a putut niciodată comunica. Și tocmai această aventură de necomunicat, a sîrșitului, este povestită de scriitor cu o forță halucinantă. El lasă deoparte conceptele și se abandonează unei imaginații în delir, care nu trece însă niciodată dincolo de pragul inconștientului realității. Cîțitorul nu descoperă astfel avaturile unui personaj oarecare, ci se descoperă tot mai mult pe sine, luînd act cu uimire de propria sa existență. Stări manifestate latent, neobservate fulgurați ale morții sint resuscitate în cititorul cuprins de a adevărată frenezie a renașterii sale. Iar moartea, în viziunea rafinatului scriitor, nu e deloc o descoperire paralizantă. Ea e un strigăt de viață, o recrudescență a simțurilor, o trezire nemărginită a spiritului la propria sa demnitate.

Domesticind lumea sau narcotizîndu-se pe sine pentru a aplana conflictul iremediabil, spiritul se umilește și își trădează vocația. Numai un act de curaj îl poate reabilita. Conștiința morții îl reaprinde, îl face din nou un pol al tulburătoarei tensiuni, iar conștiința singurătății îl trezește simțul moral și îl cheamă la soliditate umană.

Experiența erotică a lui Georges Fotiade e, de asemenea, o experiență a morții, consumată în adîncime, ca o vîltoacă care excită resursele vieții. Magda e pentru el haosul domesticit provizoriu. Cînd convenția cade, adică atunci cînd se destramă confuzia dintre erotism și maternitate, Georges Fotiade suportă conștientizarea acută care îl duce la tensiune și la creație. Tot experiență a morții e și drama copilului care devine om în momentul cînd află că va muri. El simte efluvii de singe în vine și trăiește sfîștorul prezentului invulnerabil.

Alex. ȘTEFĂNESCU

cei mai tineri autori

MIRCEA DINESCU

Cîntul adolescentului din tei

Cerul întinde plasa din visuri cu femei dacă voi fi pîianjen sau flutur nu-i tot una cu pîrul blond urc seara în florile din tei și moartea prin mireasmă abia strecoară mîna.

Numai de singe, doamne, nu pot să fiu ascuns cînd veștedă mi-e gura de cite se întrebă un deget odihnește pe buze a răspuns și florile cad pleoape spre ochii mei în grabă.

Cînt

O, doamne ce pîndă pe carnea de tîngerî călcăm în plăcere dar peste înfrîngerî

Odată lumină se face și seară zăpezii numindu-se Odinioară

Și dacă tristețea n-ar crește în mine floare-aș dori-o pe limpezi coline

Să-mi bucore ochii tăiați din greșeală cînd moartea lucrează cu rîvnă egală

Întreb unde-i patria celor cu vină și mi se întinde un crin de benzină

Dar unde e oare, dar unde e oare în muzica sferelor sau în eroare?

CORNELIU OSTAHE-COSMIN

Eden de seară

Mă doare chipul scurs în liniștea oglinzii ca un departe veșnic al fărîmului lumesc de cînd plecarea nu-i decît o aminare ori un balans de care mai vreau să mă-ndoiesc.

Iluzia căderii peste un vînt apus îmi mintuie credința edenului de seară, chiar dacă-n ierburî urcă mai tulbure beția spre care o putere tîrzie-o să mă ceară...

Te-aprînd în mine duh al sevei plutitoare, o lege ne-ntîmplată ne va supune iar ca să putem rămîne cînd pentru steaua noastră vom lumina o vreme din ce în ce mai rar.

jurnalul unui martor ocular

Despre oboseală

Observ cu uimire cum mă învăluie oboseala. Numai la asta nu mă așteptam. Asta mă surprinde cu adevărat, căci, cu toate păcatele mele, nu credem că am să obosesc vreodată. Mă vedeam mereu atent, plin de curiozitate față de oameni, față de tot ce se întîmpla în jurul meu. Și uite că...

De unde se poate naște această oboseală? Poate că sînt de experiențe, refuzăm să mă încercăm experiențe noi... Poate fiindcă știm că aceste experiențe nu vor fi niciodată noi, că vom merge exact pe aceleași drumuri pe care am mai fost odată... Avem deja o experiență a vieții, asta ne dă un neghob prestigiu față de noi înșine, privirea noastră a devenit mai necruțătoare, nu mai putem fi atât de lesne înșelați. Avem impresia că într-un fel viața noastră s-a încheiat, fraza „nu mai aștept nimic de la viață” o auzim de dimineață pînă seara... Experiența înăcrește pe mulți oameni; ei așteptau ca viața să se desfășoare după cum voiau ei, și, cum așa ceva nu e cu puțință, ei se simt frustrați, jigniți. Viața merge mai departe, ea ne ofensează și nu decorează pe nimeni. Oricît am primi de la viață, noi tot avem impresia că merităm mai mult, că ori ce ar face, viața ne rămîne datoare.

Fericirea există pur și simplu, nu poate exista „goana după fericire”. Poate exista goana după plăcere. Poate exista goana după averi. Dar fericirea nu este un vinat după care alergi cu limba scoasă. Dar oamenii așteaptă o vreme după ceea ce cred ei că este fericirea, și-n această goană prin pustiu, obosesc. Nu mai vor să gonească după fericire. Vor să se apropie de ea, pe furie, s-o la prin surprindere. Ei și-au pus speranța într-un om, și acel om n-a corespuns așteptărilor. Și atunci cine să tragă concluzii, și-n loc să trăiască, adună principii.

Cel care obosesc, n-au țîbit niciodată. E uimitor să vezi cum mulți oameni nici măcar nu-și închipule că în această viață mai trebuie să dăruiască și ei ceva. Ei au o psihologie de cerșetori, pîndesc pe la toate porțile, duioșie, afecțiune, se milogesc în conțînă. Ei n-au simțit niciodată nevoia să dăruiască. Ei n-au trăit niciodată bucuria dăruirii. Ei plîd și senzațiile le cerșesc. Ei nu știu de fapt decît să ceară și să se simtă frustrați cînd nu li se umple deșaga cu tot ceea ce vor; nefericite și egoiste ființe. Sint convins că unde există multă nefericire, există și multă răutate. Oboseala este și o chestiune de calcul meschin. Individul vrea să-și reorganizeze viața, să ceară poate mai puțin, dar mai metodic. În așa fel încît să elimine riscul refuzului. Cerșetoria a devenit mai modest. Auzim mereu patetica și ipocrita frază: „Nu trebuie să cerem prea mult oamenilor...”. Cu alte cuvînturi, ceva tot trebuie să le cerem.

Oboseala se naște și din frică, unii oameni simt nevoia să se retragă în câteva distracții sigure. E perioada în care se lvasc tot felul de manii și tablete, cînd mîncarea devine instinctul predominant. Avînturile spontane sint privite cu ironie și mulți oameni se scufundă în maștina unor mediocre certitudini. Mulți numesc această mîlăstînă „echilibru interior”. Dar echilibrul care nu se împropătează clipă de clipă nu există cu adevărat. Tabieturile anulează totul și farmecul misterios al vieții dispare. Ei cred că experiența vieții le dă dreptul să se acrească. Eu cred că cel care s-a acrit, demonstrează că n-are de fapt experiența vieții. Cine a cunoscut cit de cit viața n-are niciun motiv să fie sceptic. Scepticismul unora, atît cit există, vine, în mod sigur, din ignoranță, iar de obosit, obosesc numai cei care n-au trudit niciodată, care n-au ars niciodată, care n-au iubit niciodată.

Cine a iubit, cine s-a consumat, cu pasiune, nu obosesc niciodată.

Teodor MAZILU

MIHAI VELCESCU

Cîntec de dragoste

O, Ramon străfulgerata Cu seceri în gîtul miinii Cîntîc
Ți-au bătut din pleoapa gurii Cînd plecam sub sîni condurii Pata
Pe urechea De pe pintec Ți-a înroșit-o de vin strechea Și-a prelinis-o-n nări un cîntec.

Oh, brătară Buză-nleapă urechiușa Dintr-o indică blestemă Raja, Satva și Purușu-l Teamă.
O, Ramon Gleznă de somn Scopărită cercei-n beznă Și adoarme-mă de gleznă Să mă legăn legănare Sus în noaptea din picloare.

Elegie

Exotică lebădă Innot desen De sine pe nisipuri

Încoronată cu tîrîmuri De vechi cămile sub tîlîmuri De ce Unde te-al dus Și cum Cînd ai cîntat Și ai dansat goală pe duna Dar cît Piper cădea din cer Prin poate Bob după bob spre subțiori Strigoi de umezile șoapte O, da Picioarele ț-au fost Clepsidre Golindu-se de-arabii pulberi Și cum Urme de purpuri Lung lîlîit prin gît spre plîscul

In care Se visau prag de somn cimbale, Exotică lebădă neagră Prin ce Unde te-al dus Și mai ales De ce m-al luat ca sclav și diră de cărbune

De cînd și încă-s La drumul prin pustiu cu tine.

Înserare

Mina ta de ceață rouă-n tre pleoape lmi cuvintă cu-aripi de inger vintul ne...

Tăcută încoronare

Mina ta-i garoală-n rugăciune peste hirtile ce pling din umbra ei cernelurile mele...

ce trig se-nspăimintă pe masă și-și ducă pașii lără urmă iubire mintuind

cu mina ta garoală-n rugăciune în mine pogorât iubito zeifă și sclavă azi tăcută-ncoronare în mina ta garoală-n rugăciune

ION IUGA

Cintec inchis

Și mortul e cintec de vrei să plingi caută-i degetele o clape ale...

Pling fetele seceta

Unde-mi locuiesc ferestrele fără întrebările tale în prag veșmintele mele...

Ritual

Și vine buha clopot sur un ochi în geam altul în casă și-i neagră scara care luge

și vine buha din clopot mărgele pe masă-mi cad din fiecare unghi pe rupe scara din genunchi

Asemeni lui

Vinetele icoane din ramă mă strigă picioarele mele osindite de sara numai în jos aleargă

roase de carii sunt mai ușoare sunt vintul și creștea nămol peste umeri bisericele luge alături pe ape unde-i farmul acela luminării s-aprindem

Nocturna așteptare

Spre mine clopotarii toți gonesc cu țigul și un viscol vestigiu de la picioare înțelepciunea apei mi le-a prins și latră singure alt viscol în casa noastră pustiește naște somnul

se-ntrac zăpezile lubito de mă acoperă-ntr-un număr lubeste-mă

sămînța-l vie până te cheamă roua-n arbori și clopotarii țigului în iarba noastră se scufundă

GEORGE ALBOIU

Durerile facerii

De cite ori aud cum prin ceață se dau oamenii cu fruntea de ziduri șinții prăbușindu-se descoperii în inseratele domuri...

Atunci o mare rușine

Cind voi muri, în turnul din mijlocul orașului să-mi suflă cadavru cîm mai departe de pămînt...

Cintecul Babilonului

Era într-o zodie tulbure cu ceață de ingeri pierduți în biserici alături de toți voiam s-ajung și eu...

Razbunarea lui Yarmin

Oriental este plin de călători. Între aceștia unii sînt înțelepți vestii nu doar aventurieri ce-și riscă viața în cele patru vînturi ale deșertului...

înde mereu capcane, în care cădea senin și nebănuit, adevărindu-mi presupunerile inițiale. Știam acum cine era Abdullah cel Bătrîn...

de cite ori se abătea vreun străin pe la curtea din Kaawa, mă înfățișa cu multă fală, ca pe un dram neprețuit al căutărilor sale înlungi...

GABRIEL GAFIȚA

de săgeți alături, pîzind intrarea. Fără îndoielă, nu mi-a fost greu să pășesc peste picioarele lui întinse și să pătrund în domeniul necunoscutului interzis...

...înțelept al lui Abdullah cel Tânăr și acum al lui Abdullah cel Bătrîn. Mi-am dus mina la frunte, la buze și m-am închinat către el. Sint călătorul Omar — l-am spus, născut în Anatolia...

...de cite ori se abătea vreun străin pe la curtea din Kaawa, mă înfățișa cu multă fală, ca pe un dram neprețuit al căutărilor sale înlungi...

...de cite ori se abătea vreun străin pe la curtea din Kaawa, mă înfățișa cu multă fală, ca pe un dram neprețuit al căutărilor sale înlungi...

GEORGE VASILE SIMINA

Noaptea

Cind pleoapele mi se închid, pătrund în lumea de miracole de altă dată, lingă mine te apropii avid, brațu-mi ușor ca un zefir te învâluie...

Toamnă

Nimia pădurii de-aramă o fugi... Singur liul lui Pann îl caută urma uitînd la margini de păduri turme și fluierul vechi ruginîi...

MARIA CALIMACH

Strigătul

Înaintam precută prin mijlocul străzii, cu privirile în toate părțile, forțându-mi până la orbită ochii miopi și din când în când mă opram să ascult liniștea. De când mă știam îmi fusese frică de întineric. Frica de liniștea amenințătoare a întinericului. De zgomotele venite din întineric. De umbrele roșii-gălbui ce-mi răsăreau în față continuu umplind întinericul cu mișcări și precizie, cu șoapte chicolite. Nu suportam să dorm fără veioză și evitam pe cât era cu putință orice loc care-mi putea aminti de acea întâmplare petrecută cu opt ani în urmă, terorizată până și de faptul că dimineața știam că zău se va mistui în așteptare și se va lăsa întinericul, valurile moi ca un țreang de mătase, spațiu și agonia spaimei cu tot ce aduce ea subtil și etern înăscut din moarte.

Dezastruos, ieșind din cercul de lumină instinctual meu de orientare se dereglă. Eram toată un strigăt, curajul mă părăsea, nu iubeam, nu mă eram iubită, un presentiment tulburător mă stăpânea. Când se nîmplea mergeam cu dinții strînși prin mijlocul străzii, cu sentimentul că sint urmăriți, pînă la urmă.

Pe trotuar, dacă nu era lume, nu mă simțeam în siguranță. Nu-mi puteam deschide gura. Nu puteam respira. Doamne și de ce asta, de ce asta, mă întrebam. Pentru că m-am născut femeie, pentru că sint femeie? Totul în jurul meu era pustiu și-nvăluit în ceață. Femeile sint ele înșile ceață. Ceață și amăgire. Priveam în dreapta și-n stînga hăituită. Tăcerea depăină nu era sfîșiată de nici un zgomot. Ca într-un tablou fără viață. Ca-ntr-un peisaj, acele peisajii englezești de la sfîrșitul secolului. Siluetele caselor și ale copacilor se înșirau sub un cer albastru de-a lungul bulevardului. Mai lipsea legănarea albastră, de vis, a norilor lîrțiți peste acoperișuri. Aveam senzația ciudată că rămăsesem în urma unui cataclism, dintr-o simplă întâmplare, singura viețuitoare din acest oraș pe care nu-l recunoaștem și eram revoltată de atîta tristețe și singurătate și mă simțeam părăsită, pierdută în beznă telurică. Nu mai simțeam obosala dar îmi era îngrozitor de frig. Îmi clătănneau dinții.

— Ce noapte e asta, vă rog?
— „Cum ce noapte? Dar tu cine ești?”
— „Am încălțat prima dată pantofii cu toc înalt și mă duc la bonă.”
— „Hu-hu-hu, făcea tăcerea opacă din jurul meu și din întineric mă pîndeau ochii spaimei, ființe monstruoase fără număr se zgăiau la mine, rîneau fără să se miste, frunțile lor se rezemau neclintite de cer. Eu alergam prin mijlocul străzii, legănîndu-mi trupul printre ei și umbra monștrilor fremăta în urma mea aprinsă de un delir necunoscut. Silăbsem și îmbrățișam de cînd plecasem de la Al parcursesem bulevarde și străzi necunoscute, noroade tucluri de bărbăți voiau să mă fure ca-n copilărie, valuri sumbre și strălucitoare de primejdie și făgăduințe veneau spre mine din zidurile înalte de beznă și cu abea mă săpăneam să nu țip. Bănuiam că trebuie să fie ora două sau trei și mă rugam în gînd să se înlîncească un miracol, să se lumineze mai repede și să apară Al, cu toate că eram foarte aproape de bonă și acolo, numai acolo aș fi găsit ceea ce doream; liniște. Cele cîteva sute de metri, atît cît măl aveam pînă să ajung la ea, mi se păreau insuportabile. O să mă prăbușesc din picloare. O să strig „ajutor” și n-o să audă nimeni. Abia așteptam să ajung, să mă strecur în pat, să dorm, să mă rislesc în apa neagră, să mă tocesc moale, să mă uit și să mă trezesc odată cu mîngîierea bonei. M-aș fi săturat de somn.

Forțîndu-mă să-mi mișc mai repede picloarele grele și să nu mă mă gîndesc la nimic, am încercat să desenez în gînd liniștea, să-i prind în nări mirosul fad, de praf căldicel, ca de piele bine sălătată, o piele peste care alunecă stropii mici de raze. Mi-o închipuam o întindere albă. O întindere albă peste care alunecă fulgere iuți. Un fior străbătut în zig-zag care te urcă dincolo de obosala. Dar albul obosete mai greu ca obosala, liniștea se prefăcea într-un praf subtil, într-o pudră fină, pulverizată aer și, petrișindu-mă-n linie, se înlîncea liniștea și vrut să nu fi fost nimic din ce-a fost, să fi fost o piciorță foarte talentată și să pictez liniștea, așa cum o vedeam eu, s-o pictez cu ochii închiși, înindu-mi răsălura pe un fond negru, pură, lipsită de orice artificiu, cu sventicul mărunt de galben și irizări de pete albe. Îmi plăcea, acel fond negru eram eu și liniștea se supra-punea ca-ntr-o joacă peste mine în cercuri, în unghiuri și spirale galbene și numai cîteva curbe ușoare de alb coborau înăuntrul meu și mă făceau să înfrunt beznă. Tot gîndindu-mă așa mergeam cu ochii larg deschiși, căuind în mine undeva ascunsă melodia care mi-ar fi putut sugera și mai mult liniștea. Ochii obosiți de întineric mă dureau, timplele îmi svicneau și dintr-o dată am simțit cum mi se strînge inima. Din stînga mea veni un zgomot. Un pas precut lovise din întâmplare o pietricică mică, mică de tot. M-am oprit. Cine era? Dacă e Al, aș muri de frică. Dar nimeni și nici. O frunză. Sau era totuși cineva care mă pîndea. Nu putea fi Al. Prea nefericim, după ce-mi spusese ce-mi spusese, cu vocea aceea de nesuferit, strecurată printre dinți. L-aș fi simțit dacă era el. Priveam încordată. Așteptam. Tremuram. Și-atunci totul se lămură. Eram în dreptul parcului unde se petrecuse acea întâmplare. Mi-am aprins agitată ultima țigară, gîndindu-mă la Nelu. Ce făcea oare? De cînd nu-l văzusem? Din nou vinovată. Și numai eu. Bona bolnavă. Chiar dacă aș fi țipat, ca atunci, nu mă venea nimeni. Toți dormeau. Era țirziu, noapte și nu era noaptea de Paști. Se apropia ceasul de mers la biserică și pe atunci nu-mi era atît de frică de întineric. Eram chiar nepăsătoare și fericită. Mă uitam în ochii bărbăților fără să le văd fețele. Fericită că pot să-i fac bonei și lui Nelu o bucurie, aducîndu-le de la mama bunătați. Cozonaci, ouă, che, prăjituri, friptură și vin. Strîngeam coșul la piept, fluieram ca un băleț și ca să scurtez drumul am tăiat-o prin parc. Când eram mică și-l primeam în vizită pe vărul meu, Henric, pe acolo fusese o curte veche și părăsită. Dărîmată și transformată în „spațiu verde” făcea legătura între cele două străzi. În imediata apropiere, a doua casă, locuia bona.

Privind locul mă vedeam traversînd parcul în parde-luș ușor și elegant, deschelat să mi se vadă rochia satisfăcută de faptul că încălțasem pentru prima oară pantofii cu tocuri înalte. Pășeam legănîndu-mă, mă simțeam femeie și-abia așteptam laudele bonei. Apoi pe neașteptate, pe neașteptate... Mă revedeam cîzînd în genunchi, fulgerată de lovitură primită simultan în umăr și sub genunchi. Formidabilă lovitură. În primele secunde, de surpriză nu atît de durere, nu am fost în stare să scot un singur sunet. Atunci am auzit cum liniștea se sparge într-un țipăt galben ca o explozie. M-a trezit senzația că sacoașă și poșeta sint trase cu putere de cineva din spatele meu și brusc am simțit că mă sufocă un miros îngrozitor. O mîna cleioasă îmi apucă gîtul strîngîndu-l, grăbită, înăbușînd strigătul. „Ce vrea omul ăsta, ce vrea de la mine?” m-am întrebă și-am început să mă zvîrcolesc, fără să dau drumul la poșetă și sacoașă. M-am amuzat umărul de sub el și l-am făcut să-și piardă echilibrul. Un grohăit urîl îmi izbîi urechea. „E boacă” mi-am zis dar nu mirosea a alcool, mirosea a altceva și orientîndu-mă după miros, am întins mina liberă să-l prind de pînă. Palma-mi alunecă pe deasupra unui cap duuros, complet ras. N-am înțeles ce s-a înlîmpat. Un muget scurt și gîtul îmi era liber. În schimb simți prin stoa pardestiului pielea umărului sfîșiată ca-n dinții unui animal. Violenta durere scursă pînă în inimă mă desmetici și-mi dădă puterea să strig. Strigam nu atît de spemănit cît de mirosul acela insuportabil de gunoi intrat în putrefacție ce-mi alunecă bărbatul ras în cap, acea duhnire greoaie ce mă izbise de la bun început. Strigam și mă lupтам, stăpînîndu-mi senzația de vomă. Mă auzeam urînd în noaptea, strigînd printre loviturile. Îmi strigam pe Nelu, pe bona, pe oricine, apoi mirosul se îndepărta și cu o bucurie sălbatecă și plină de mirare îl auzii pe Nelu alergînd.

— Cîtofană, Cîtofană, unde ești?
Am prins strîns în mină haina bărbatului. Acum nu-mi măl scăpa el mie, nu mă trebuia să-mi scape. Mă lovi puternic în obraz și mirosul dispărui cu desăvîrșire. Silueta înaltă și subțire a lui Nelu se pierdea în parc după el.
Hohotînd și strigînd în pumn bucata de stofă infectă, amulă din haina sau cămașa agresorului, strigam după Nelu cît puteam:

„Prinde-l! Prinde-l! Bate-l! Prinde-l și bate-l, lasă-mă pe mine, bate-l tare, tare de tot. Te implor, te rog!”
Apoi nu mai știu. Plîngeam cu capul-n piept, hohoteam și vomam și-am simțit palmele bonei strîngîndu-mi fruntea. În cele din urmă mă luă în brațe duios și legănîndu-mă mă culcă în pat.
„Nu țî-a făcut nimic, nu-i așa? N-a reușit, nu-i așa? Nu înțelegem ce voia să spună, și m-am înfurat.”
„Cum nu mi-a făcut nimic? A vrut să-mi fure sacoașă și geanta. M-a mușcat, m-a bătut, asta-l nîmlic?”
„Slavă domnului, slavă domnului teștița mea, șoptea bona. Putea să-ți facă cel mai mare rău!”
Abia în acel moment m-am dat seama că sint femele nu pentru că încălțasem pentru prima oară pantofii cu toc înalt, ci fiindcă...
A fost cea mai tristă noapte de Paști. Și-acum îmi părea rău că nu l-am putut bate pe acel... nu știu cum să-l spun... să-l bat pînă la sînge pentru că-mi furase atît de urît copilăria.

De surescitate și groază eram din nou gata să țip. Simțînd asrura mușului de țigară am știut că stăteam în mijlocul străzii privind parcul gol și umed de peste zece minute.
Am alergat și am deschis poarta. Nu mă puteam înșela, totuși mi se păru că greșeam adresa. De nișierii nu se zărea nici cea mai vagă undă de lumină. Se înțelege că nu mă mă așteaptă, cum să mă aștepte. Bezna și ceața. Bezna și ceața se contopeau într-o liniște surdă și grea. „Ce se-nîmplase? mă întrebam buimăcită și țîndu-mă de zid, înaintam pe bișbite, tatonînd cu piciorul pămîntul. „Să fi plecat de acasă? Era exclus. Numai dacă... numai dacă... Nu mă volam liniște. Aș fi dat orice să auz un zgomot omenesc în jur. Puțină muzică, orice, chiar horcăitul acelu bărbat duhînd la pușcărie și-a foame. Țiuitul urechilor și hătăile rare ale inimii îmi ritma pașii prin negrul compact și gros de spaimă și neliniște. Numai fuga mă mai putea salva... Și-am început să fug. Țîndu-mi respirația.”

— Bona, bonița unde ești?
Instinctiv am făcut un pas înapoi repetînd urletul horcăit al bărbatului care-mi rămăsesse-n urechi. M-am împiedicat de-o scară. Bătînd aceluși cășel. Atîna am văzut curtea luminată. Se aprinsese lumina la vecini. Am avut timp să mă ridic și să văd că ceea ce luasem eu drept un om, era un covor întins pe frînghie și de care mă atinsem în treacă. Se deschise o ușă și vecinii, doamna cu domul Dobrescu și cu fiul lor apărură în prag.
— Eu sint! Mana! M-am speriat de covor.
— A, tu ești, dudue Mana?... Păi bona dumitale... să-raca de ea, că era o femeie cumsecade și bună la suflet ca nimeni alta.
— Ce, am strigat? A murit bona. Cînd? Cum? Nu se poate.

Nu duduiți, cîrta doamna Dobrescu, e internată în spital, unde-a mai fost, parcă Pantelimon îl zice, ce zici, bre țucuzor? Se întoarce ea spre domnul Dobrescu.
— Așa-l! V-o lăsat și tre biletel la ușă.
— Am țșnit și aprinzînd un chibrit am cîțit biletul.
„Bona e grav bolnavă. Dublă pneumonie, internată de urgență la spitalul Pantelimon. Lăsat vorbă și lui Henric să vii imediat. Sperăm să nu fie prea grav. Papa.”
— Sărăcuța... biata de ea... numai de dumneata vorbea. Vorbea și scupa sînge. Ce faci mata cu casa, de moare? Că de, de murit, moare. Ce să-i faci, așa a lăsat dumnezeu. Avem și noi o rudă, cumsecade ca bona dumitale, are o herghelie de copii și n-are o casă ca lumea. Țîi dăm ceva bănișori și-o vîrim în spațiu, pînă n-apucă Spațiul să bage un țigan răpănos, îmi șoptea doamna Dobrescu prinziindu-mă după umeri, tandru și dragăstos.
M-am smuls de lingă ea nu știu cînd și nu știu cum am ajuns în stradă cu senzația că mă sufocam și nu știu cît a înțut asta dar parcă veneam cu apăsarea acela în piept de la începutul lumii și-a-ncepuse să burnizeze. O burniță rece și deasă. Mă durea fata sub așărea burniței dar ce-mi păsa. Trebuia să ajung, să ajung cît mai repede. Și nu se lvea nici o lumină, nu se auzea zgomotul nici unei mașini. „Eu am omorît-o, eu am omorît-o, îmi spuneam, cînd am ajuns la spital. Bubuiam în poartă cu pumnii, și-mi spuneam într-una că numai eu sint vinovată. Numai eu. În sfîrșit, după un timp nu cap buhos și-nspăimîntător, umflat de somn, se strecură prin ferestruca porții de fier.
— Ce cauți? Fugi? Pleacă de-aci. Nu-i voie.
— Știu că nu-i voie, că-l țirziu, dar te rog să nu te superi mata m-am trezit vorbindu-l într-un limbaj care credeam că-l va desmorți, îl va umbla, e un caz urgent, înțelegeți? Bona, bona mea... trezile s-o văd neapărat, și încep să caut banii în geantă.”

— Carantină. E carantină.
— Trebuie, poate n-o mai văd. Anunță măcar doctorul de gardă. Să vie doctorul sau sora... trebuie... li șopteam.
— Cum se numește?
— Lidia Stanislav.
— Ce secție?
— Interne! și așteptam nervoasă să termine de citit lista.
— Păi vezi mata că aici nu-l. M-am uitat peste tot.
— Nu se poate. Este aici internată. Nu-ăsta spitalul Pantelimon?
— Păi de ce nu zici de la-nceput ce cauți domnișoară? Ala-i pe linia lui paispe. Fosta Mărcuța. Alcea-i spital de oarantină.

FĂNICĂ

N. GHEORGHE

La Bradu-Strîmb...

Pe netrecutul rapsod al acestor pămînturi — Mihail Sadoveanu — porni la drum din vremuri viforoase și crescut odată cu creșterea vremurilor, pe acest neasemuit monografic, poet, muzician și pictor al peisajului românesc, îl înțelegem pretutindeni, cît în pămînturile țării tale — din virfului Moldovei, luminate de aneala care arde de cincisute de ani desupra mormîntului de la Putna, acoperite de vibrațiile tuburoase ale clopotelor Dragomirnei, Voronețului și Suceviței, sau cîlite de atîția patriarhi ingenuchiali în fața ușilor străvechi ale Mănăstirii Neamțului, apoi din jos, din bălțile Dunării sau din paradisul Deltei și pînă-n pustietățile munților maramureșeni...
Și acesta pentru că Sadoveanu a fost un drumet împătimit de frumusețile naturii și reprezentă o lume întreagă în izolarea aparentă a drumurilor sale.

Pe asemenea gînduri, mă lăsasem mal astăvar pe valea Lotruului, hotărît s-o iau în sus, spre Obriște, și de aici măl departe, peste munți, spre Valea Frumoasei, acolo unde Sadoveanu și-a așiat una din reședințele sale preferate.
Drumul în sus, spre Obriștea Lotruului, mă cerește însă de-a binelea și timp de cîteva zile trăiesc în mirajul lui amelor. Brezoi, Mihăileasa, Clugeț, Mălaia, Voineasa, Vidra... — nume cunoscute pînă mai ieri doar de amatori pusturitori — au dobîndit astăzi pe harta geografică și economică a țării coordonate precise și impresionale. Căci Lotrul, care le străbate, — acest hauduc al munților și codrilor din Carpații Meridionali, care izbucnea până ieri în înfricoșate mîni, înfrînd în curgerea lui prăpăstioasă izvoarele și vinele de apă venite din înălțimile alpine ce-l străjuie drumul, fîrînd în rostogolirile lui zgomotoase, în goana lui năvalnică spre albia Oltului, plină și aburul pietrelor și apa din larba și frunzele pădurilor luxuriante ce-imbacă parțile sălbatice, murend cu furie de năstăvîții îmbrucături uriașe din coastele muntelui și țînd sub teroare satele de pe vale — Lotrul acesta este astăzi scos din vechile lui povești, înlîmpat și zgăzuit.
Părăsînd sfatul cu Lotrul, în zorii zilei următoare, am luat-o, peste munți, pe drumul dinspre

soare-răsare, ce se desfașoară într-o șerpuire fără capăt prin inima pădurilor de brazi ce-imbacă gheburile rotunjite și pietroase ale Tartarului. O negură deasă sporește misterul urcușului, ce parcă duce în necunoscut, ca într-o noaptea de pînă în prezent. Măl mult bibliam drumul, pînă cînd ești ca un orb chinat de neliniște, care, cînd ca niște altare păgîne, cînd ca niște sfînci săpați în piatra muntelui de vînturile și ploile pustiului, te întîmpină la toată cotitura din întinericul cetii cu tăcerea lor solemnă.
Iată, însă, că negura prinde a se destrăma în fuloare, risipiindu-se în hăuri, iar minunile culmilor încep a se desfăta în luminile purpurii ale dimineții. Valuri de muni, cu spinării mătăhoase, acoperite cu păduri, desăcîndu-se din noaptea, din ceață și nori, tălăzulesc în jos cît vîră cu ochii. Virfului atînce țî drăuiesc, astfel, din plin emoția vastității și impresia că te-ai desprins de pămînt, că plutești într-o lume a visului, că ești mal aproape de cer, de unde, necîntî, privești în jurul tău ca la o universală alunecare a totului în Nesfîrșit.

Desprins, apoi, din această necuprînsă mare de lumină, mă-am asternut drumului mal departe, pentru surprături și hirtioape mîncate de suvoale, străbătînd pădurile de brazi ce Imbracă coastele muntelui, irizate de scilpitoare cîbrăci de izvoare, pînă la înțîlnirea cu apa Sebeșului, clăbucită de stînci și praguri, care te înșoțeste, subjugîndu-te, și te duce pînă în Valea Frumoasei!...
Slobozite din umbrele pădurilor și stîncilor, privirile te confundă, irezistibil, în farmecul acestui adevărat „colț de rai” din inima munților.
Aici pe Valea Frumoasei. În această imensă strungă de lumină dintr-o culmie împădurite ale munților, ce vin în jos în ciocotiri din toate părțile, de se însurică ca niște uriașe virvare, făcînd din Valea Sebeșului una dintre cele mai frumoase podbeale ale Carpaților, descălece Mihail Sadoveanu odată în drumurile sale, venind din lumea cea obisnuită de dincolo de piscuri, hotărît să se mistuie în necunoscutul larg al pustiului...
Și a purces, apoi, a-și ridica o căsuță numai

din lemn. În stil vîntoreș, în această branște din mijlocul munților, pe o costășă lînă, incunată de brazi, la o înălțime de aproape o mie cincisute de metri, drept peste apa Frumoasei și a Sălanei, la locul unde acestea sint tăiate de Pirul Șerpilor și curg îngemănate în linuri, ca niște suvite scilpitoare, revîrșîndu-se în largul dintre Oașa Mică și Oașa Mare. Ele se împreună în Lacul Zinelor, dinspre Tău, ca să pornească de aici cu toată nădejdea la drum lung, printre-un defileu măreț și prăpăstios, în albia Sebeșului — sau Repedeia, cum îl spuneau băștinaii de demult.
Poposînd cîteva zile, în acel început de august, în Valea Frumoasei, și aflîndu-mi loc de odihnă eu însumi în casa lui Sadoveanu (ce păcut că nu a fost adusă încă la nivelul unui muzeu memorial) mi-am putut da ușor seama cum va fi ajuns povestitorul să aibă revelația acestor locuri și ce anume l-o întreținea, intruct, cum se știe, Maestrul își petrecuse aici primăverile înțregi an de an, și, într-adevăr, al în față aici o întreagă suită de priveliști montane, de-a mărteție care țînește din adncuri ca o sinteză de monumentalitate și gingășie, de frenezie și echilibrul, întocmai ca-n scrierile povestitorului — și numeroase și diverse! Căci, prin dimensiunile mitice ale ființei lui, prin sensibilitatea lui neobisnuită, Sadoveanu a pătruns pînă în mîca primordiale a Firii și l-a surprins ciclurile existente de fiecare zi, ritualul vieții el veșnice, iar cu ajutorul sălbăticilor și oamenilor de pe colcauri — vîntori, pescari, pădurari, cobani, — care, așa cum îl vezi, cu zimbetul lor cumpănit, cu vorba lor domoală, stăpînesc miracolul înconjurător ca niște uriași — ne poartă în scriul său dintr-un mister în altul, dintr-o fascinație în alta.
„Se înșală — spunea Sadoveanu, într-o mărturisire de credință — cine crede că o priveliște e aceeași văzută în aceeași condiții! Că răsăriturile, amiezile și amurgurile se repetă, că clipele curg monotone. Cine e atent, vede și aude pururi altceva; fiecare fracțiune a vieții își schimbă perspectivele necontenit și în sine și în

(Continuare în pag. 7)

GRISA GHERGHEI

Abia acum

abia acum mă știu de tot cu sufletul subînțele Infr-un popas al rădăcinei pe unde casa face colț cu pînda cîinilor lămînzii și se adună cenușul desprins ca unghia din carne abia acum mă știu de tot culegător de respirații

Reașezarea

în piatră

oasele vindicate de orgoliu pentru timpul urmaș și bune sint bejele tabel cum uită sentița mereu și oasele cad fără zgomot dintr-o vechime în alta și doar agurida presimite reașezarea în piatră

Venise bufonul

venise bufonul de ieri să-și vadă regele mort eram întins pe-o noapte albă și-mi dăinau încă pe gură urma băților de joc și trebuia să ne abținem pentru-a rămîne moartea mea

Ca pe un semn

cutia cu ace și nasturi o vom păstra în familie ca pe un semn de dreptate printre indeletnicirile timpului și trecerea afei prin ac presupune-un strîmsoare pînă cînd depărtarea nu mai amintește nimic

Desene de FLORIN PUCA

GRIGORE ARBORE

Binevenită

Zău scăzînd în pietre calde încă s-a retras
Melancolică alunecare a soarelui — singuri, aici, înfrîțiți cu tînguioasele urlete ale șerpilor așteptăm lingă o galbenă mare sub murmurul încoerent al vîntului, Desigur celeste lăpturi care lasă asrura semnelor lor peste lucruri deasupra, în compacte văzduhuri, stau priveghînd
zvoniți abia cunoscute în rugini suprafețe trecerea lor acripi de purpur disolvă Nelămurit se-aude ecoul latotînd prin obscure

pajiști, misterios se ridică pămîntul pe spinarea invizibililor animale — viața însăși cade din întincații platani odată cu amuzirea nocturnă a ciocirilor. Dint-un eu inghețat ne întoarcem purtînd albe stigmate pe Țîmple — urme ale stînsilor stele — carul sub care călcăm

își îndreaptă năzii de cupru spre margini. Binevenită fie această pașnică pîlpîrie care succede l

Pustiu

Închină iar Poetul ritmurii pentru corybanți, li plere-n ceasuri ruga, va fi desăvîșire de sărbători, sub caduți cei înalți striga-vor taunii trîști a rădăcine. Pe mare sub corăbii e un arhipelag, vizează printre stînci sub apele stătute libuitul zeu al morții, un misterios melez capliv îl țîntuiește cu brațe nevăzute.
Pustiu e-njurul stelei suave Închipirii vom părăși și rînd pe rînd pe pajiștea de ghiță parcă un țîr de ce-ntr-un mormînt de alge vom euzi căzînd.

Halucinant e corul

Zvoniri celeste descilind rîmas-am îngrapați în noaptea sub copacul de gînditoare păsări sprijinite. Nevinovați sintem aici sub foșnetul curat al stelelor, adormii vom necreștătoarea boltă. Din izvoal terecat de verdeată coboară peste ochi întunecime mîngietoare.

Halucinant e corul ce pășește pe undeva pe sus, halucinant e strigătul îndurerat din depărtări ai priveghetoriilor.

Pracum un inger alb o zburătoare îmi cade peste piept tîind un semn adînc sub care se gîhește zbatîndu-se un roșu animal.

Țînut

De jur împrejur într-o masă compactă țara de piatră; locul stă sugrumat de verdeată spînzurînd de azur în enorma amiază; pe lingă inghețatul cristal tîră bucuria întoarcerii, trece singele meu amintindu-ți vechi și dumnezeiești cădrîi.

În recale crater montan Cinevo pe arina unei triste lăpturi a aerului îmi cîntărește taptale.

Cît de în urmă rămîne ucisa lăptură, Aceea; țără abruptii pereți dinspre margina universul întreg s-ar închide în țărcoata floare a vînului născută pe locul trecutelor întîmpîrlîi.

În apa verde trupul meu atîrînd inert privind spre nebulosul cer în care țără viață se sculîndă cu brațele tocite de lumină prea fericitale viețuitoare.

HRISTACHE TĂNASE

Vis trăit

Trăgînd perdeaua adîncului nopții grîja porumbelor este să apele corul și să ridice scutul de loc răsărit pe lundul amintirilor noastre curate.

Somn dorit

Printre creste de stînci retezate aleargă, un urs. Și țîara mă cheamă în peșteri unde să aștept să se topească zăpada chipului meu orbit de lumină...

VINTILĂ ORNARU

Iubesc

Iubesc cu îndrîjiță-nfrigurare Năluca dulce-a unui țîr, țemea Ce mi s-a arătat în noaptea-aceea În chip de crișmăriță pîmtoare l

A-nors în broască, nu știu cine, cheo Și ne-am trezit sînd, îmbrățișare... Parcă lușie dînt-un fund de mare Să se topească-n mine Galateea l

Sta vremea-n loc și se-ntraba năucă Dacă să-și miee cîei mă la vale... Căi țără mînji, hîrînji cu dor de ducă,

De nestrutin în țîruri și zăbale... Și cîi, cîi, ne-nțelegători, S-au mistuit cu crișmărița-n zor l

De unde...
De unde moștenești atîta grabă O, moarte care nu țîrji niciodată? Dece dai casei mele țără rîată, Tocmai acum cînd am atîta treabă? l

Făina-n pod de mult e terminată... Perceptorii de datorii mă-ntrăbun... În grînda casii-a rugînit o scoabă... Nevastă-mea așteaptă înc-o lată...

Maj am încurcături și c-o arîstă; Cîc n-o poate duce țără... mine l Cum pot să las atîta lume tristă

Și să dispar delîntiu cu țîne? Și-apoi ar fi frumos ca-ntr-un orașul Să spună-n urmă c-am fugit ca lașul? l

ARTE

TEATRU

Piese plecticoase pot prileji unora, dintr-o ambiție polemică, spectacole foarte vii, uneori de-a dreptul innoitoare. E ceea ce se întâmplă la Ploiești, unde un tânăr regizor italian, scutură praful de pe Cafeneaua lui Goldoni, cu atât îndrăzneală, spirit inventiv și umor, înfățișând un spectacol de relaxare, sint momente cînd urmăriți cu gravitate, sint momente emoționante. Situațiile sculptoare se înșiră cu repeziunea și naturalitatea cu care un bucătar iscusit sparge ouăle pentru o omeletă. Paolo Magelli se află de mai multă vreme în țara noastră, semînd în colaborare cu Mario Hellini, încă două spectacole: Mandragola la Craiova și Astă seară se joacă fără piedă la Cluj. Nu am văzut aceste montări. Pot însă afirma, cunoscînd doar această Cafenea amuzantă, că ne aflăm în fața unui foarte înzestrat om de teatru, plin de inventivitate și — ce e mai important — urmărind o linie a sa, un stil pe care caută să-l impună. Chiar cînd vrei să faci ceva fără stil, aceasta — atunci cînd există — transpare.

Comedia în trei acte a lui Goldoni e mai degrabă un reportaj satiric, propunîndu-și ridiculizarea u-

nor aspecte veridice acum 200 de ani. Goldoni nu e contra cafelei. Dar trebuie spus că pe vremea lui această băutură încă mai era privită cu suspiciune; mai avea încă ceva de drog, prigoana împotriva-venind, odată cu ea, din orient, unde era interzisă de religie. Goldoni, comic popular, încercuiește cu cărbune grotesc locul, cafeaua, unde, e drept, se puneau la cale, în aburul stimulator, afaceri amoroase și negustorești. Piesa e slabă pentru că nu are caracter. Intriga e și ea deșă: urmăriți, încercuiri. Tonul moralizant nu mai e demult pe placul nostru. Erau deci toate șansele de a ne pierde seara. (De altfel, n-ar fi fost prima dată).

Spectacolul lui Magelli e metaforic. Cafeneaua e o imensă plasă în care se zbat bietele personaje, ca peștii pe uscat, cu viciile, necazurile, dorințele, nimicnicia lor. Această dușumea de țep, mocirlă de fire, captează atenția și conferă piesei un nucleu dramatic. Personajele, zvircolindu-se, sîndu-se în copaci roșii, în momentele de minie, capătă pregnanță. Scenografia Florică Măureanu mi se pare excelentă, tocmai pentru că ajută regizorul, oferindu-i această schelărie simbolică și funcțională. În jurul plasei de circ e închipuită o clădire adecvată

și acțiunea se poate petrece și la etaj, în intimitatea tripoului. Totul e cusut cu ață albă, frumos și pe față. Se vede de la distanță că actorilor le place noua modalitate și joacă viol și cu mare bucurie. Aristide Teică în rolul lui Rodolfo e un cafegiu talentat, Gentilomul napolitan (Cornelio Revent) are nerv, Andrei Bursaci un excelent negustor. Rolurile feminine sint iarăși abia înșelate în text, însă Margareta Pogonat, Silvia Năstase Dumitrescu, Anca Neculce-Maximilian și Gina Traandafirescu reușesc să agite replicile, să coloreze și să dea impresia de viață. Meritul mare al tuturor e de a tinde spre conturarea unor caractere.

Amestec de teatru epic, teatru al cruzimei, comedia dell'arte, într-un dozaj savant, spectacolul se constituie într-un tot organic, ceva atrăgător și original. Ca în viață poate fi în multe feluri în care. Paolo Magelli adaugă încă o modalitate, la care nu te-ai fi așteptat, dar care poate fi și ea ca în viață. Citind cu ochii celui de azi un text vechi și în multe privințe depășit, regizorul italian ne oferă nervos un „conspic” ca o cafea foarte tare, foarte amară. Un spectacol de ținut minte.

Marin SORESCU

Goldoni la Ploiești

ARTE

revista străină

● LES NOUVELLES LITTÉRAIRES (17 oct., a.c.) Pierre de Boisdeffre semnează o notă elogioasă despre revista bilingvă (franco-engleză) Adam care se pare la Londra de treizeci și cinci de ani. Datorată unui român, Miron Grindea, revista publică materiale de un interes deosebit, prezentîndu-se ca „o cronică vie a literelor mondiale”. Remarcînd în mod special numerele consacrate lui Proust, Sartre, Gide, Iris Murdoch, Dylan Thomas, Baudelaire, Simon și Angus Wilson, Pierre de Boisdeffre consideră că nu se va putea scrie istoria acestor autori fără a apela la paginile consacrate lor de către revista Adam.

● Nouți editoriale la Grund: Basme persane, Basme africane, Basme japoneze, Enciclopedia ilustrată a lumii. La Weber (în noua colecție, Arta pentru copii): Paul Klee, Pablo Picasso, Marc Chagal. În colecția Livre de poche: Teatru de Jean Anouilh, primul volum al Discursurilor și mesajelor generalului de Gaulle, Manifestul radical de Jean-Jacques Servan-Schreiber.

● Ca în fiecare toamnă, aparția Mi-culului Larousse, incită la discuții și controverse. În articolul Un pantheon elementar André Retif se mărginește să semnalizeze o serie de nume proprii, cuvinte, expresii introduse recent în dicționar. Scriitori: Buzzati, Kawabata, Aibee, Uplike, Neval. Regizori de film: Kurosawa, Mizoguchi, Resnais. Medici: Christian Barnard. Expresii: centru cultural, pirat al aerului, vîntoare de urjită, unitate de valoare. Cuvinte: contestație, dramatic, tematic, tobogan, tipologie, beatnik, hippie, pop'art, tractorist.

● L'EXPRESS (5-11 oct., a.c.) Prin-tre candidații la premii literare ale anului este numit adese și Henry Bonnier. După o carte (Delphine) care „a sedus fără să convingă”, autorul pare a intra azi sub influența unor critici cu Dragoste altora, romanul unui oraș de provincie atins de „lepra bătrîneții și solitudinii”, „un oraș întors în întregime către trecut”.

● O plachetă de poezii a bătut în Anglia toate recordurile de vânzare: 25.000 exemplare într-o săptămîna. Motivat? Poemele sînt triste, în ele s'vorba despre dragostea și, în plus, aparțin soției fostului prim-ministru Harold Wilson.

● Spicium dintr-un interviu acordat revistei de cunoscutul dramaturg Eugène Ionescu:

„De ce ai ales imaginea rinocerului?”
„Cautăm un animal teribil, mărginit, care se năpustește înainte. Frunzînd Larousse-ul am dat din întâmplare peste cuvîntul și imaginea unui rinocer. Am regăsit acest cuvînt, deci îl folosesc înainte în Jurnalul meu întîm din anul 30 în România și îl uitasesc complet. E amuzant. Dar rinocerul nu este, după părerea mea, cuvîntul potrivit pentru a descrie un animal solitar. Trebuie folosit cuvîntul oare?”

„Pe scurt, v-ați înșelat în privința animalului?”
„Da, m-am înșelat. Cuvîntul nu era prea bine ales; și-apoi, nu există furme de rinocer. Cuvîntul oare să conveni mai bine fiindcă e vorba de un fel de epidemie colectivă. În realitate, rinocerii mei sînt niște oi care devin turbate. Cunoașteți acel faimos pasaj din Rabalais cînd Panurge aruncă o oală în mare și toate o urmează. Aceasta este „la moutonnie!”

„Cum a fost primită în Franța această tentativă de teatru nou?”
„Primul meu susținător a fost Raymond Queneau cîrui îi adusesem manuscrisul... El mi-a făcut publicitate. La o recepție la Gallimard, Queneau, lingă ușă, spunea fiecărui invitat: „Ați văzut Cîntăreața cheală de Ionescu?” Nimeni nu știa cine era această nouă cîntăreață. Nimeni nu știa ce voia asta să însemne.”

„În Jurnalul dumneavoastră ați consacrat multe pagini rolului regizorului. Raporturile dv. cu regizorii au fost dificile?”
„Am început, destul de dificil. Chiar și în Franța, elevii lui Dullin și Jouvet erau încă prizonierii realismului celui mai plat... În 1955, în Anglia, Peter Hall voia să pună în scenă Lecția. În piesă există un profesor care de douăzeci de ani omoară pe copiii săi pasprezece elevi pe zi. Regizorul mi-a spus: „Ceea ce povestii dv. acolo nu se poate. Traducerea trebuie să fie plină de idioțenii. Eu nu pot să arăt asta: un profesor care ucide pasprezece elevi pe zi?”

„L-am răspuns: „Este posibil ca acest profesor să traducătorul ei eu însumi”. Pînă la urmă el a acceptat totul, în afară de cele pasprezece ucise pe zi. Pentru el, pătruns erau desul!”

„În S.U.A. regizorul american al Rinocerilor considera nevrozistul ca personajul meu Berenger să-și viziteze prietenul fără a-l telefona în prealabil. El mi-a spus: „Dați-mi voie să adaug o scenă: Berenger ridică receptorul și exclamă: „Ala, nu răspunde, am să mă duc să-l vad pe prietenul meu Jean fără să-i telefonez”. Faptul că sute de rinoceri jopăiau în oraș, că toată lumea se transforma în rinoceri, era normal, nu deranja pe nimeni, dar era înțelept să te duci la cineva fără să-i telefonezi!”

„Și care va fi tema piesei pe care o veți scrie?”
„Relau tema lui Macbeth în lumina interpretării shakespeariene a lui Jean Kott...”

● (12-18 oct., a.c.) Noua premieră a Comediei Franceze, Georges Dandré, în regia lui Jean-Paul Rousillon și Robert Hirsch în rolul principal constituie obiectul multor cronici dramatice la zi. Părerile, diferite în multe privințe, sînt unanime în a recunoaște nuanța apăsătoare tragică a noii interpretări. În comentariul său, Robert Kanters merge chiar pînă la a asemăna gelozia lui Dandré-Hirsch cu cea a lui Othello și de a cere de urgență pentru actor marile roluri shakespeariene. În comentariul regizor — piese de Labiche și Feydeau.

● LE QUINZAINE LITTÉRAIRE (18-24 oct., a.c.) Se publică în această premieră un număr de André Breton referitor la o expoziție suprarealistă ce a avut loc la Sarrebrück în 1952. Textul face parte dintr-o suită de articole, răspunsuri la anchete aparținînd lui A. Breton, în curs de tipărire la editura Gallimard.

● Tipărire celui de-al cincilea (și, totodată, ultimul) volum al Operei lui Jean Paulhan prilejuiește lui André Delmas câteva observații interesante privind concepția despre limbaj a lui Jean Paulhan precum și semnificațiile „experienței” din Madagascar unde acesta a descoperit celebrele „poeme în formă de proverbe”, utilizate de localnici în discuțiile controversate.

● LE FIGARO LITTÉRAIRE (26 oct. — 1 nov. a.c.) Destinată să evidențieze o operă cu caracter politic sau de istorie contemporană, premiul Aujourd'hui a revenit în acest an lui Jacques Derogy, pentru cartea La Loi du retour. Laureatul a fost desemnat în urma celui de-al doilea tur de scrutin cînd jurul compus din ziaristi de specialitate și prezidat de Louis Gabriel — Robinet l-a preferat lui Philippe Alexandre (Duelul de Gaulle — Pompidou) și Pierre Vianson-Pontis (Istoria republicii gauloise) cu opt voturi contra patru și, respectiv, trei voturi.

● Un spectacol Jarry fără Ubu („e prea cunoscut, e o oprimă deformatoare care îl reflectă rău pe Jarry”) pregătește pentru 28 octombrie cunoscutul regizor Jean — Louis Barrault. Cheia vizionii regizorale e un citat din Platon („Omul are trei suflete: capul, stomacul și înimă”) iar ambiția — un fel de Hamlet modern.

● Așteptat cu legitim interes, primul spectacol de operă (Dama din Camera lui Faust de Berlioz) a fost, după opinia lui Marcel Schneider, un eșec. Voicile, coregrafia (lui Maurice Bejart), amplasarea orchestrei s-au dovedit în total dezacord cu specificul său, de unde și caracterul „demodat” al reprezentației — „ceea ce, la Paris nu se iartă”.

EXPOZIȚII

Pentru un sculptor

Un principiu de organizare suspusă a materiei, cu gesturi — mai mult sau mai puțin — dar toate deliberate, cu un sever control asupra dulcelui artizanat iată cum ni se înfățișează sculptura lui Șerban Crețoiu la această primă expoziție personală.

Ea este dintre puținele în care recunoșc o tentativă de abandon definitiv a drumului pe care merg epigoni brăncușieni înșiruiți pe generații spre iluzia unei forme care, prin simpla existență a Geniului nu va mai putea spune nimic. Recunoșc că această stridentă ar putea supăra cugetele liniștite indoctrinate în spiritul formei pure dar nici o artă — din diviziunile plasticii în general — ca sculptura nu mi-au dat mai mult sentimentul că fi e necesar un talent special, un talent de un anumit fel. Buna simțire și pasiunea fizică pentru lucru le-am considerat, împotriva unei constrîngerii de opinie colectivă, neesențiale pentru sculptură. Căci dacă pictura și pictorii învăluiesc epigonismul cu o aparență de eleganță formală care poate uneori cucerii sau deruta, gravitatea originară a sculpturii, serenitatea impresiei de durabilitate materială, trădează imediat gîndirea rutinieră ce urmărește molcom tipare.

După părerea noastră, în fața sculptorilor stau cîteva obligații față de care unii dintre ei simt nevoia să se definească:

— descoperirea tardivă și abruptă a lui Brăncuși, după un timp în care excludînd nesfîrșitele lucrări pompiere de naturalism forțat, idolii fuseseră Bourdelle, Maillol,

— dilema figuratelor și obligația strictă a reprezentării umane, avînd drept urmare fetișizarea nudului sau portretului.

— obligația unei tehnici de industrie populară (cioplitul) sau de sursă academică (modelajul), — taboul materialului care nu poate fi altul decît cel susținat din acumulările naturale (lemn sau piatră). Depășirea unor asemenea constrîngerii care sînt în mare parte de evoluție și de tradiție este parțială. Într-un moment de impas (oricît de bine scuns de succese individuale sau de talente de excepție) orice tentativă trebuie privită cu multă atenție. În sculptura lui Șerban Crețoiu asemenea semne se pot citi (chiar dacă în izbînză prezența trecutului este încă persistentă).

Julian MEREUȚĂ

Desen de EUGEN GRUESCU

FILM

O bere cu Alberto Sordi

Un bun amic al nostru — inginer constructor și, totodată, prozator înzestrat — obișnuiește să-i împartă pe oamenii din jur și pe cei de mai departe (de pe ecran, scenă etc.) în două categorii distincte. De pildă, la „Denunțatorul” ne-a spus, cu prețuire pentru Jean-Paul Belmondo: „Aș bea o bere cu asta!” Îl divulgăm că, dimpotrivă, pe Alain Delon l-ar „goni de la masă” (!). Dintre frumoasele vedete intercontinentale, de ce să n-o „punem?”, destule s-ar putea înfrupta în „compania micului nostru”: Ursula Andress, Raquel Welch, Rossana Schiaffino, Julie Christie, Fay Dunaway etc. (să nu-și facă, însă, iluzii „pisci antipatrice” precum Verna Lisi: la masa amicului meu lucrurile sînt cu zgîrcenie rezervate). Un interpret cu care și noi ne-am desțărta cu bere este Alberto Sordi.

În cîte filme îl vom fi văzut, pînă acum, pe acest mare comedian? Cine mai știe! Peste el timpul pare că a renunțat să se mai aștearnă. E mereu aceeași extraordinară mobilitate a figurii sale unice, privirea vibrînd de un devotament suspect, sursul dezorientat de om care abia așteaptă să fie jignit (n-ai cum să scapi, tot îl vei insulta pînă la urmă). Alberto Sordi reia în Medicul de la Asigurări tipul său preferat de personaj — nu unicul —: impostorul la diverse nivele sociale.

Ni-l amintim dintr-o apariție pur și simplu nemișcomentată (ce păcat că filmul cu pricina era oarecare!) a unei producții mai vechi. Titlul pe umblă dezordonat prin memorie, reținem doar că Vittorio de Sica juca rolul unui leucitor șarlatan, a cărui soră aștepta de ani îndelungați un logodnic pierit. Și iată-l pe logodnic, un altul decît Alberto Sordi, care coboară din tren într-un tumult de sentimente. Numai că, după cîteva clipe, nefericita își dă seama că se află în fața unui impostor, umil, înduioșător în felul lui; îl va omeni cu un ajutor bănesc și va pleca de pe person, pierdută. Dar ce mijloace de actorie chełtuia Sordi în puținele minute ale înfîlțirii, ce adincime sugera el în spatele bietului diavol ce-și încerca în stația de provincie un noroc mediocre!

În Medicul de la Asigurări regizorul Luigi Zampa îl concepe pe eroul său ca pe un Julien Sorel al mediului esculpic italian din snii noștri. O bună și solidă comedie (dintr-o școală de încredere) la care rizi și cazii pe gînduri. Vina nu este aruncată în întregime asupra celui ce parvine, el poate pretinde chiar că mediul însuși îl corupe, realizatorul duc lucrurile departe, scrutînd cu preocupare socială dar și cu haz pentru hibe ale caracterelor omenești, vechi de cînd lumea, evoluția protagonistului. E păcat să divulgăm ceva din subiect, vom îndemna pur și simplu pe spectatori de gust să vizioneze acest admirabil recital al lui Alberto Sordi.

În București nu există biliard! El nu poate fi practicat nicăieri? Ce spun cei de la Federația de specialitate? (v. plingerea noastră din numărul trecut).

Ilie CONSTANTIN

TELEVIZIUNE

Conducem

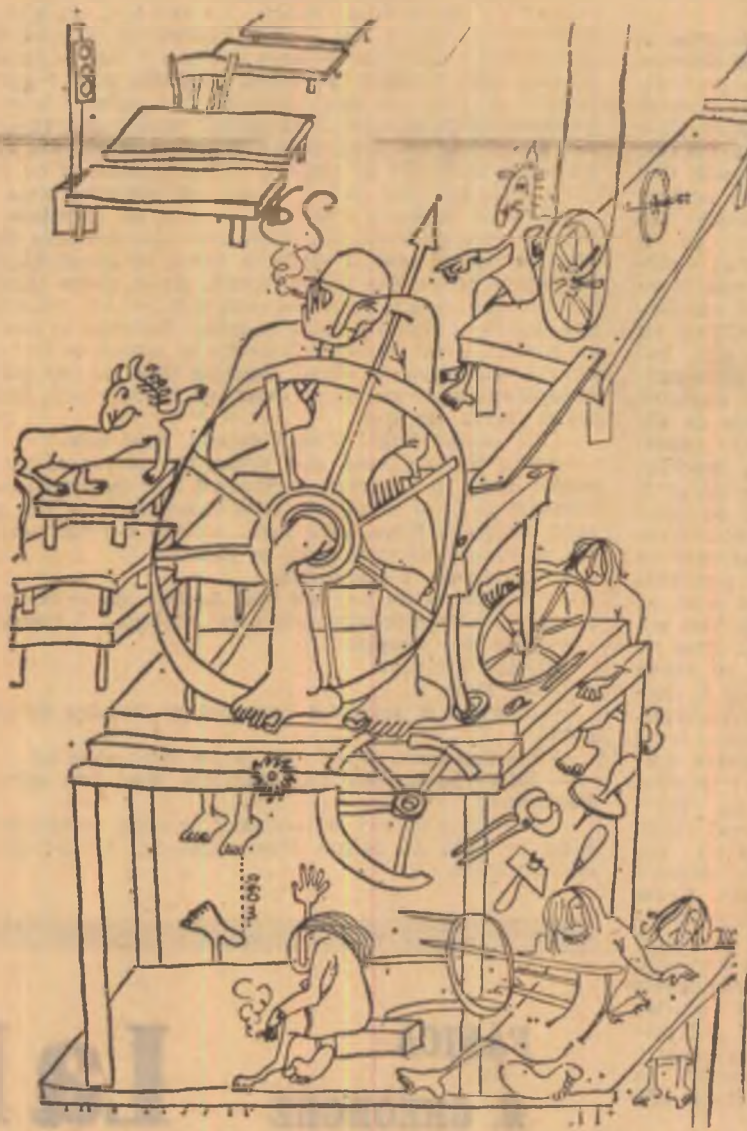
Anumite anchete și studii efectuate de oameni bine pregătiti și bine intenționați, deci de oameni de nădejde, în care poți avea încredere, au ajuns la concluzia că cinematografia mondială se află într-un impas. Cunoașteți și ea o criză.

Știrea, trebuie să recunoșc, m-a impresionat profund, fără să-mi producă însă o durere prea mare. Din contra. Personal, de multă vreme aveam pică pe cea de a-7-a artă, cam de cînd am auzit că i-ar fi dat teatrului o lovitură serioasă. De atunci o urmăream cu ochii plini de rîdute, și ca atare recenta veste nu ne-a înfrînat de fel. Dar tot anchetele pomenite mai sus precizează că vinovatul principal de situația dificilă în care se găsește filmul, ar fi televiziunea. Lucru care mi-a produs bucurie și m-a făcut să mă simt mîndru. Adică noi, cei cu micul ecran am pus umărul în această operațiune. (Dacă mai punem mîna pe muzică și pe pictură ne facem oameni). Desigur, nu sînt atât de încrezător încît să-mi închipui că televiziunea noastră ar fi cea care a dat lovitură de grație. Nu. Dar oricum, dacă statisticile nu mint (și eu cred orbește în statistici) cu ceva a contribuit și ea. Prin ce? Mă veți întreba. Prin multe, vă voi răspunde. În primul rînd prin gradul de comoditate ce-l oferă. Dacă un zinefil este obligat să se deplaseze pentru a viziona un film prost, televiziunea își scutește spectatorii de un deranj asemănător. Ea proiectează la domiciliu respectivelor film, iar atunci cînd mai alături este și un repertoriu bine ales, partida e cîștigată. Situație în care ne aflăm de cîțva timp. Într-un articol mai vechi ne-am ocupat și noi de prezența filmului pe micul ecran. Fără să aducem prea multe elogiile celor ce răspund la televiziune de acest sector. Se pare însă că observațiile noastre și desigur și ale celorlalți telecroniciari au prins bine, pentru că în ultima vreme programul cinemateic al fost mult îmbunătățit, repertoriul ei cuprinzînd acum pelicule valoroase și foarte diverse ca tematică și realizare. „Oedip rege”, „De unul singur”, „Inspectorul general” (cu senzaționalul actor Danny Kaye), „Temerarii” sau „Dragoste nămplănită”, cu excepționali actori Zbigniew Cybulsky și Barbara Krafftowa) sînt altele exemple. Sperăm că acest reîntregire în materie de film artistic să nu fie un simplu simptom de

toamnă. Altminteri avansul ce l-am luat va fi f. repede anulat.

Săptămîna ce a trecut am avut prilejul să urmărim două momente memorabile: Recitalul de poezie susținut de actrița Irina Răchiteanu și seara de balet oferită de Magdalena Popa, despre care ar trebui poate să scriu mult, foarte mult. Prin participarea lor însă, cele două mari artiste au spus totul. Le mulțumim și sperăm ca în curînd le vom urmări din nou.

Radu DUMITRU

Desen de FLORIN PUCA

SPORT

Miercură cu șase reprize de plumb

E împedei? 7-0, 6-1, 4-1. Acestea sînt rezultatele finale cu care au fost înfrînte Steaua, U.T.A. și Dinamo.

După cele șase reprize de plumb de miercuri, care au ținut pe loc sute de mii de oameni, capabili să-și piardă timpul cu lucruri mai bune, nu mai e nevoie de nici o lecție și e puțin probabil ca motivările savante privind situația fotbalului nostru — „să nu ne pierdem cu firea” — vor mai fi ascultate de cineva. După cele șase reprize n-am reținut imaginea vreunui jucător bucureștean sau arădean. Orice reproș pare ridicol în fața unei asemenea rușini de anvergură, păcatele sînt de fond și nu de conjunctură, și dacă există jucători și antrenori care dorm liniștiți după o așa ispravă — care oricum va fi scuzată — nici asta nu e un lucru nou. Am reținut din cuvintele unui comentator că antrenorul excelent al echipei de jucători de fotbal, pentru că a ratat cîndva un 11 metri. De ani de zile se ratează la noi meciuri și competiții întregi, dar nu se retrage nimeni. Înfrîntă continuă să se considere vedete, antrenorii să se numere printre specialiștii indispensabili. Mindria rănită și cea mai mare rușine dintre rușini rămîne pe seama publicului.

Nu s-a spus întregul adevăr despre Guadalajara, de ce să fie spus acum despre cele trei echipe de club, care în definitiv nu sînt decît echipe de club, supuse unor fluctuații inerente... Se va accepta diferența de clasă dintre U.T.A. și echipa iugoslavă, chiar dintre Steaua și echipa olandeză, pentru că prin această acceptare suza va fi nobilă, și vom avea din nou viitorul fotbalului înainte, viitorul ne aparține, așa sîntem noi, nouă mereu ne-a aparținut numai viitorul...

Doi ani echipa U.T.A. cîștigă titlul de campion, cine a văzut în asta un semn de alarmă pentru nivelul fotbalului nostru a fost admonstat, ridiculizat, socotit partizan al cine știe cărei alte echipe. Trist adevăr, echipele și-au pierdut pe rînd simpatizanții. Publicul fiind acela care a suportat cu adevărat greul examen al înfrîngerilor, publicului nu-i rămîne decît să se retragă... După ce n-au știut să joace, n-au știut să se ambiționeze și să cîștige, după ce s-au obișnuit să piardă și s-au specializat în înfrîngeri, antrenorii și jucătorii poate că stau acum liniștiți, nici un antrenor, nici un jucător nu se retrage. Ce tîrîe, ce consecvență, ce demnitate!

Și marea pierdere, cea mai grea pierdere s-a produs: publicul se retrage...

SUPLINATOR VI

U. V. Z.

APOLLINAIRE văzut de PICASSO

apollinaire

Logodna

Primăvara lasă logodnicii mincinoși să hoinărească
Și fulgii albaștri lasă-n delung să-nfrunzească
Scuturați de chiparosul cu cuib de pasăre-albastră

În zori o Madonă a smuls florile măceșilor
Miine va veni să culegă mixăndrelele
Să le-așeze-n cuburile porumbișelilor sortite
Hulubului care-astă-seară părea Paraclet

În crîngul de lămii ultimele venite
Se-ndrăgostiră de dragostea ce ni-i dragă.
Indepărtatele sate-s ca pleoapele lor
Și printre lămii le spînzură inimile

Mi-au mărturisit în sfîrșit prietenii că mă disprețuiesc
Beam lacom stelele
Un inger în timp ce dormeam a ucis
Mieii ciobanilor tristelor stîne
Centurionii vicleni luau cu ei oșelul
Și fopăiau calicii betejiți de euphorbie
Stele ale deșteptării nici una din ele nu cunosc
Sub clar de lună felinarele își pișau flacăra
Țapții de bere ai ciocnilor ciocnind sunau a clopot
Cădeau la-ntîmplare la lumina luminărilor
Gulere tari peste valuri de fuste prost periate
Lehuze travestite își sârbătoreau prima mergere la popă

În noaptea aceea orașul părea un arhipelag
Femei cereau dragoste și cultul îngerilor
Și-ntunecat fluviu mi-amintesc întunecat
Niciodată umbrele ce treceau nu erau frumoase

Nu-mi mai e nici măcar milă de mine
Și chinul tăcerii a-l spune nu pot
Prefăcute-s în stele toate vorbele pe care le-aveam de spus
Un Icar încearcă să mi se ridice pînă-n dreptul
Și purtător de sori ard în miezul a două nebuloase
Ce l-am făcut eu teologalelor dobitoace ale
Odinioară s-au întors morșii să mă adore
Și operam în sfîrșitul lumii
Dar sosește șuerind ca un uragan sfîrșitul meu

Am avut curajul de a privi îndărăt
La stîrvurile zilelor mele
Îmi presară drumul și eu le felui
Unele putrezesc în bisericile italiene
Sau prin crînguri de lămii
Ce dau flori și rodesc
Deodată și-n orice anotimp
Altele-au plîns înainte de-a-și da duhul prin taverne
Prin care se-nvîrteau buchete aprinse
Sub ochii mei mulatre ce născocea poezia
Și-n grădina amintirii mele
Tot mai înbobocesc trandafirii electrici.

Iertați-mi neștiința
Iertăcune că nu mai cunosc vechiul joc al stihurilor
Nu mai știu nimic, ci doar iubesc
Florile în ochii mei redevin flăcări
Dumnezeeste cuget
Și zîmbesc privind la ființele pe care nu le-am zămislit

Dar dacă-ar veni vremea cînd umbra în sfîrșit
copleșitoare
S-ar multiplica odrăslind felurimea de chipuri
a dragostei mele
Mi-aș admira plămuirea

În repaosul duminical
Și slăvesc lenea
Cum cum să-mpuținez
Infinit de mica știință
Pe care mi-o impun simțurile
Unu-i asemenea munților cerului
Orașelor dragostei mele
Seamănă cu anotimpurile
Trăiește decapitat soarele îi e cap
și luna: gîtu-i retezat
Aș vrea să-ncerc o nesfîrșită ardoare
Tu monstru al auzului meu răcnești și plîngi
Coamă țî-e tunetul
Și ghiarele tale fin ison cîntecului păsărilor
Monstruosul pipăit m-a pătruns mă otrăvește
Mi-noată ochii departe de mine
Și intactii aștri mi-s stăpîniți fără încercare
Divina fumurilor cu țeasta-mpodobită cu flori
Și cel mai frumos monstru
Nu fără aroma lacurilor se posomorăște.

La urma urmelor mincunile nu mă mai înspăimîntă
Luna se coace ca un ou pe tigaie
Acest colier de stropi de apă va împodobi înecata
Iată-mi buchetul de fire de floarea-patimilor
Ce cu drag oferă două coroane de ghîmp
Străzile-s jilave de ploaia de-adineori
Sirguincoși ingeri acasă robotesc pentru mine
Luna și tristețea pieri-vor pe toată
Vremea cit ține ziua sfîntă

Cîtă vreme ține ziua cea sfîntă cîntînd am mers
Plecăt-n afară de la fereastra ei o doamnă mult timp
Cum mă-ndepărtam cîntînd.

La colțul unei străzi zării mateloși
Care-n sunetele unui acordeon dansau cu gîtul gol
Am dat soarelui totul
Tot în afară de umbra mea

Dragalele baloturilor sirenele pe jumătate moarte
La orizontul în ceață se scufundau cele trei catarge
Incununate de anemone au murit vînturile
O, Fecioară semn pur al lunii a treia.

Ard printre voi templieri în flăcări
Să prorocim împreună o puternică stăpin eu-s
Focul năzuit ce vi se dăruie horesc
Jerbele-artificiilor frumoasă noapte

Lațuri de-o slobodă flăcără subțiate Ardoare
Pe care suflarea-mi va stinge-o Morșilor în postul
Prin moartea mea gloria și nenorocirea le ținesc
Așa cum aș ochi pasărea drept țință aleasă

Incertitudinea prefăcută pasăre vopsită cînd cădea
Jucău în sat soarele și dragostea
Și curtenitori plozii tîi bine ori prost îmbrăcați
Au ridicat — cuib al curajului meu — acest rug.

La „Sante“

1909

I
Pînă a intra-n celulă
Trebuie să mă despot
Și ce voce ca o hulă
El Guillaume ce e cu noi

II
Lazăr coborînd în groapă
Nu din ea eșind — ehet
S-au dus cînt și viers pe apă
Fete voi și ani ai mei
III
Nu acolo nu mai sînt
Eu însumi
Sînt cincisprezecele
Din a un'spea

IV
Se strecoară prin ferestre
Soarele
Razele-i ca măscăricii-mi
Săr prin versuri

V
Și dansează pe hîrtle
Eu ascult
Cu picioru-n boltă nu știu
Cine bocăne

VI
Chiar ca un urs vîrit în groapă
Mă plimb în orice dimineață
Ceru-i albastru lanț ce sapă
În cerc în cerc în cerc o viață
Chiar ca un urs vîrit în groapă
Mă plimb în orice dimineață

VII
Și în celula mea vecină
Se-aude cum se toarnă apă
Și să se ducă și să vină
Un temnicer cu chei de-o

VIII
Și în celula mea vecină
Se-aude cum se toarnă apă
IX
Ce plictiseală între ziduri goale
Cu vopseli decolorate
O muscă pe hîrtie-mi taie-agale
Mici rînduri tremurate

X
O ce-o să fie Doamne că-mi ști
Durere dată Mîlă-și faci
Și ochi-mi fără lacrimi și
Și ce nu vrea să tacă

XI
Și toate-aceste inime închise
Și dragostea ce mă-nsoțește
Și mîntuie-mi cu-osebire care ți
Inchină-n multă deznădejde

XII
Orele — ce-ncet și cînd!
Trec cum trece-o-nmormîntare

XIII
Regreta-vei în curînd
Ora-n care-ai plîns și care
Va da altor ore rînd

XIV
Ascult cum urlă-acest oraș
Captiv ce mi se luară sorii
Și nu vîd decît ce vrăjmaș
Ori goi pereții închisorii

XV
Ziua se duce arde-n schimb
O lampă-n temnița tăciune
Sîntem doar singuri frumos
Și scumpă încă rațiune.

APOLLINAIRE de el însuși

Doamna purta o rochie
De otoman violet
Și tunica-i brodată cu aur
Era din două părți
Prinse la umăr

Cu ochii jucăuși ca niște ingeri
Rîdea rîdea
Avea obraji de culorile Franței
Ochii albaștri dinții albi și buzele din calea afară de
Și-obraji de culorile Franței

Avea decolteu rotund
Și coafură à la Récamiere
Cu fermecitoare brațe goale

Oare nu se va auzi niciodată băfînd miezul nopții
Doamna-n rochie de otoman violet
Și tunică brodată în aur
Cu decolteu rotund

APOLLINAIRE văzut de PICASSO

Își plimba bucele
Panglica-i de aur
Și-și țîrîa pantofiorii cu cataramă
Și era așa de frumoasă
Încît n-ai fi îndrăznit s-o iubești

Iubeam femeile groaznice din uriașele cartiere
Unde zi de zi cîteva noi ființe se nasc
Flacăra era creierul fierul era singele lor
Drag drag mi-era poporul dibaci al mașinilor
Luxul și frumusețea nu-s decît spuma lui
Femeia aceea era așa de frumoasă
Încît mă înspăimînta.

Toamnă bolnavă

Bolnavă și-adorată toamnă
Vei muri cînd vijelia s-o abate prin grădinile-ți de
trandafiri

Cînd
Va fi nins prin livezi

Mori biată
Toamnă în bogăția și albul
Zăpezii și roadelor coapte
Pe bolta cerului
Plutesc șoimi
Peste pitice și neștiutoare nimfe cu păr verde
Care niciodată n-au iubit

Acolo unde pădurea se pierde
Cerbii au boncăluit

Și ce dragi anotimpurile ce dragi mi-s freamătele tale
Fructele căzînd neculese
Vîntul și pădurea ce-agale
Își plîng frunză cu frunză toamna lacrimilor dese
Frunzele
Năuce
Un tren
Ce fuge
Viața
Se duce

În românește de ION CARAION

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef: Ștefan Bănuțescu

Redactori șefi adjuncți:

Cezar Baltag, Fănuș Neagu,

Adrian Păunescu

Secretar general de redacție:

Constantin Jăiu

REDACȚIA:

București, Bd. Ana Ipătescu 13

Telefon: 11 81 84; 12 16 10

ADMINISTRAȚIA:

Șoseaua Kiseleff 10, tel. 18.33.99

ABONAMENTELE:

3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCINTEII”

Prezentarea grafică: Mircea Popescu

Paginător: Nicolae Ion.